ڤیڤا زاپاتا

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسیار: بەدران ئەحمەد حەبیب

***

ناونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، شەقامی گوڵان، هەولێر

ڤیڤا زاپاتا

نووسینی:

جون شتاینبگ

وەرگێڕانی:

موکری

ناوی کتێب: ڤیڤا زاپاتا – ڕۆمان
نووسینی: جون شتاینبگ
وەرگێڕانی: موکری
بڵاوکراوەی ئاراس – ژمارە: ٦٣١
دەرهێنانی هونەریی ناوەوە: شوان عەبدولقادر
بەرگ: مریەم موتەقییان
پیت لێدان: دیار عەبدولکەریم
هەڵەگری: شێرزاد فەقێ ئیسماعیل
سەرپەرشتیی چاپ: ئاوڕەحمانی حاجی مەحموود
چاپی سێیەم، هەولێر – ٢٠٠٧
لە کتێبخانەی گشتیی هەولێر ژمارە (٦١٨)ی ساڵی ٢٠٠٧ی دراوەتێ

شۆڕشگێڕی

وڵاتی مەكسیك لە دوا ساڵانی سەدەی نۆزدەهەم بەتایبەتی سەرەتای سەدەی بیستەم یەكێ بوو لە وڵاتە پڕ لە ئاشووبەكانی دەورانی خۆی. حكومەتە دكتاتۆرییەكان، كە پەیوەندی ڕێك و لەباریان لەگەڵ وڵاتانی ئیستیعماری ئەوروپا و ئەمریكادا هەبوو. مەردومی هەژار و زەحمەتكێش لەژێر دەسەڵاتی زاڵمانەی خۆیاندا هێنابووە ژێر ئەشكەنجە، ڕەنج و دەستهاتیان بەفیڕۆ دەبردن.

لە كاتی بەرپابوونی حكومەتی (پورفیریودیاز)دا شۆڕشگێڕانی مەكسیك، هەریەكە لە لای خۆیەوە، حكومەتێكی ناوخۆیی دامەزراند بوو هەریەكە و داوای ڕابەری میللەتی دەكرد. ناسراوترین ڕابەران، بە پلەی یەكەم (پانچۆمیلا) و (ئەمیلیانۆ زاپاتا) بوون. لەو دەمەدا هەریەك لەو ڕابەرانە چەندین چەكداریان هەبوو ناوی (ژەنراڵ) یان لە خۆ نابوو، هەرێم و ناوچەكانی ژێر دەسەڵاتیان، بەرەو ئاشووب كێشابوو. هەندێ لەم ژەنراڵانە لە دزو ڕێگری نێو چیاكان زیاتر نەبوون. تەنها لەبەر دزی و شڕەخۆری ناوی شۆڕشگێڕیان لە خۆ نابوو. هەندێكی دیشیان وەك (پانچۆمیلا) و (ئەمیلیانۆ زاپاتا)، وەفاداری ئامانجی شۆڕشگێڕی و ئینسانی بوون.

(ئەمیلیانۆ زاپاتا)ی شۆڕشگێڕی گەورەی مەكسیك لە ڕۆژی ١٨٨٣/٨/٨ لە گوندی (سان میگل ئانەندكویلكو)، سەربە قەسەبچەی (ئایالا) كە دەكەوێتە هەرێمی (مۆرەلوس)، لە دایك بووە، لە مانگی چواری ١٩١٩دا و لە تەمەنی ٣٦ساڵی لەبەر خیانەتی یەكێك لە نزیكەكانی خۆی دەكوژرێت.

زاپـاتـا، لادێ نشینـێکـی نـەخـوێنـەوار بـوو لـە مـانـگـی سێی ١٩١١دا پـەیـوەنـدی بـە بـزووتنـەوەی (فـرانسیسکـۆ مـاردۆ)وە کـرد، تـا مـەکسیك لـە بـەدکاری حکومـەتی (پورفیریودیـاز) ڕزگـار بکات. لـە مـانگـی ١١ی هـەمـان ساڵدا، بـەرنـامـە بـەنـاوبـانگـەکـەی، (ئـەیـالا) بـۆ چـاککردن و دابـەشکردنی زەوی و زار پێشکەش کرد. بەڵام پـاش ئـەوەی، لـەگـەڵ (فرانسیسکۆ مـادرۆ)دا نـەگونجـا و بـە سـەرۆك کـۆمـاری نـەزانی.

لە ساڵی ١٩١٣ پاش ئیعدام کردنی (ماردرۆ) لە لایەن یاخیبووانی (کـاوانـزا)وە، ئـەمـجـارە، زاپـاتـا لـەگـەڵ هـێزە شۆڕشگێڕەکـەی (پـانـچۆمیلا) یەکیان گرت و دژ بە (کاوانزا) شۆڕشیان گەرمتر کرد. لە ساڵی ١٩١٦ ئەم دوو هێزە شۆڕشگێڕە مەزنە، شاری مەکسیکۆیان ئازاد کرد. (کاوانزا) بەناچاری شاری جێهێشت و هەڵات، پاشانیش (زاپاتا) ناچار بوو بەرەو (مـۆرەلـۆس) بگـەڕێتـەوە و لـە ژێر دروشمـی (زەمین، ئـازادی، مـەرگ بـۆ زەمـیـنـداران) درێژەی بـە تـێکـۆشان دا. لـەو چـەنـد سـاڵانـەی تێکـۆشانیدا (ئۆفیمۆی) برای گەلێ هاوکاری و کۆمەکی کرد، بەڵام بەداخەوە دەست و پـێوەنـدە سەرەڕۆ و شڕە خـۆرەکـانـی دەوروبـەریـان ـ گـونـدەکـانـی نێوان (کـورانـاوکـار و مـەکسیکۆ)یـان پێچـایـەوەو لـرفـانـدیـان. زاپاتـا بـەزەحمەت دەیتوانی کۆنترۆڵیان بکات.

هـــەنــدێ کـــەس (زاپـــاتـــا) بـــە (رفــورمــیست) و رابـــەری ئـــازادی و چاککردنەوەی زەوی و زاری دەزانن، هەندێکی دیش بەنێوی (ئاتیلای) جـنـوبـی مـەکسیك نـاوی دەبـەن، هـەرچـی بـووە، تـادوا هـەنـاسەی بـۆ لـەحزەیێکیش دەستی لـە ئـامـانجەکـانـی خـۆی هـەڵنـەگرتووە هـەر لـەسەر هـەمـان ڕێدا گیانی سپارد و خۆی بەخت کرد.

نووسەری ئەم ڕۆمانە

لـە ساڵـی ١٩١٥ جـان ئـیشتـایـن بگ، نـووسەری بـەنـاوبـانگی ئـەمریکـا بـەرەندەی خـەڵاتی نۆبڵ، کورتە ڕۆمـانێکی دەربـارەی ژیـان و تێکۆشانی (ئەمیلیـانۆ زاپاتـا) نووسی. ئەم ڕۆمـانە لە لایەن (ئەلیاکازان) دەرهێنەری مەزنی سینەمـا، زۆر بەجوانی پەسەند کرا هـەر لەسەر بنـاغەی هـەمـان داستـان و سینـاریۆی فیلمی بەنـاوبـانگی (بژی زاپـاتـا)ی سـازدا.

جـان ئیشتـاین بگ لە ١٩٠٢ لە (سـالینـاس ـ ی کـالیفۆرنیا) لە دایك بـووە، لـە ساڵـی ١٩٦٨ لـە (نـیـویـۆرك)دا بـۆ دواجـار چـاوانـی لێك نـاوە. خوێندنی لە دانیشگای (ئیستانفورد) تەواو کردبوو. کاری جۆراو جۆری لـە ئـەستۆ گرتبوو یـەکـەمـجـار دەستـی دایـە قـەلـەم داستـانێکی مـێژوویـی نووسی دەربـارەی (ڕووداوەکانی مورگان ـ کە دزی دەریا بوو ـ بە نـاوی) (فنجـانی زێڕین) سەرنجی چ کەسێکی ڕانەکێشا.

نـاوی دووەم کتێبی (چەمەنزارەکانی مەلەکوت) ١٩٣٢، کە یەکێکە لە نووسینە هـەرە چاکەکانی، هـەروەهـا داستانی (خوای نەنـاسراو) ١٩٣٣ وەك نووسینەکەی پێشووی هیچ فرۆشێکی نەبوو.

لە ساڵی ١٩٣٥ داستانی (تورتیلا فلات)ی نووسی دەربـارەی ژیانی لادێ نشینانی کالیفۆرنیایە، سەرکەوتنێکی چاکی وەدەست هێنا بەهۆی ئـەم ڕۆمـانـەوە وەك ڕوخسارێکی ئەدەبی پرشنگدار نـاسرا.

ساڵی ١٩٣٦ داستـانی (لە نەبەردی گومـانلێکراودا) دەربـارەی مـانگرتنی کرێکاران و تێکۆشانی سیاسی بوو، بووە جێی ڕەزامەندی ئەدیبـان و کـتـێب نـاسان، لـە ساڵـی ١٩٣٧ داستـانـێکـی دەربـارەی (مشکـان و ئینسانەکان) نووسی، نـاوبـانگی جیهـانی پێ وەرگرت و بووە هۆی ئەوەی

لە پاڵ نووسەرانی وەك هەمەنگوای فاکنەر بناسرێت.

لە ساڵی **١٩٣٩دا** ژیانی ئەدەبیی، بەجۆرێکی دی کەوتەوە ئەویش بەهۆی ڕۆمانە بەناوبانگەکەی (هێشووەکانی تووڕەیی)وە بوو. ئەم ڕۆمانە دەربارەی ژیان و ڕەنج و بێواری کەسانی (ئوکلاهیمایە) کە بۆ پەیدا کردنی بەهەشتی مەوعود بەرەو (کالیفۆرنیا) هەجرەت دەکەن. هەمان کتێب بووە هۆی ئەوەی خەڵاتی ئەدەبی (پولستیزەر)ی پێ وەرگرێ.

لە ساڵی **١٩٤٠** چووە مەکسیك تا فلیمێکی کورت (دکومانتەر) سازبدات تاقیکردنەوەکانی هەمان سەفەری بووە زەمینەی داستانەکانی: (کنسرو سازان ـ **١٩٤٥**)(بژی زاباتا ـ **١٩٥١**) و (پێنجشەمەی فێنك ـ **١٩٥٤**).

لە سالآنی جەنگی دووەمی جیهانیدا دووەم داستانی (مانگ پەنهانە) دەربارەی جەنگی پارتیزانەکان دژ بەنازییەکانی نووسی. ئەم ڕۆمانە بەتایبەت لە ئەوروپادا گەلێ پەسەند کرا.

لە ساڵی **١٩٤٧** (مراوری) لە **١٩٥٢** (بەهەشت)ی نووسی.

بێگومان جان ئیشتاین بگ گەورەترین روخساری ئەدەبی ئەمریکایە داستانەکانی، گیانی شۆڕشگێڕی و عەقیدەی سیاسی پێشکەوتووی گرتووەتە خۆ.

ئەم کتێبە

جـان ئـیشتـایـن بگ داستـانـی (ڤیڤـا زاپـاتـا)ی لـە سالّی ١٩٥١دا خستـە بـەردەست کۆمپانیای فلیمسازی فوکس ـ ی سەدەی بیستەم. پاشان لەسەر هـەمان بناغەی داستانەکە، خۆی سیناریۆی بۆ نووسی.

(ئەلیاکازان) لەڕووی سیناریۆکەی ئیشتاین بگ، فلیمە بەناوبانگەکەی (ڤیڤا زاپاتا)ی دەرهێناوە، کە (مارلۆن براندۆ) بەشداری تیادا کردبوو. دەقـی داستـانـەکـە بـە کـۆمـپـانـیـای فـوکس فـرۆشرابـوو. ئـەمـەیش دەقـی داستانەکەیە.

***

لە گوندی (مۆرەلوس) هـەموو لەو باوەڕەدان کە (ئەو) هێشتا زیندووە. لادێیەکان دەڵێن:

لـە ژێر تـریفـەی مـانـگـە شەودا، ئـەسپـێکـی سپـی لـە نـێو تـەپۆلکـە بۆرەکاندا، بە ئارامی دەلەوەڕێ لە نزیکی ئەسپەکەیشدا سێبەرێ دەجووڵێتەوە، کە ڕۆژێ لە ڕۆژان ڕابەری ئەمان بووە. (ئەو) ئێستا لە شێوەی خــەون و ئــەفسانــەدا دەردەکــەوێ بــەڵام (ئــەو) زوو، وەکـو هـەموو جووتیارەکانی (مۆرەلوس) ئینسانێکی گیاندار بووە، پیاوێ بوو ئاشتی دەویست، کەچی تەنها جەنگی بەنسیب دەبوو، سەربازێ بوو، بێزی لە کوشتن دەهاتەوە، بەڵام بەناوی ئەوەوە خەڵکانێکی زۆر کوژران، جەنگاوەرێکی قارەمان بوو، بەبێزارییەوە. دەجەنگا (ئەو) ئەمیلیانۆ زاپاتا بوو.

١

ساڵی **١٩١١** بوو (پورفیریودیاز)ی سەرۆك كۆمار، ماوەی سێ چوار ساڵ بوو حوكمی مەكسیكی دەكرد. تێشتی لەگەڵ سەفیری ئەڵماندا خواردبوو و گەڕابووەوە سەفیری ئەڵمان، بە سەرۆك كۆماری گوتبوو كە پارەیێكی چاكی لە بانكەكانی ئەڵمانیا بە ناوی ئەوەوە داناوە، هەروەها پێی گوتبوو، سەرئەنجام ڕۆژێ پێویستی بەو پارەیە دەبێت كە لە بانكەكانی دەریێدایە. پاشان سەفیری ئەڵمان بە (دیاز)ی ڕاگەیاند كە وڵاتەكەی ئەم نیازی وایە لە بیابانەكانی (تامپیكۆ) بەدووی دەرهێنانی نەوت دەست بە كار بكات. لەم ڕووەوە تكای ئیمتیاز وەرگرتنی كردبوو.

سكرتێری سەرۆك لیستی ناوی چاوپێكەوتنەكانی ئەو ڕۆژەی دایە دەست سەرۆك كۆمار، كاتێ كە (دیاز) سەیری لیستەكەی دەكرد، سەیری كرد. دەبێ چاوی بەسەفیرەكانی ئینگلیزو فەرەنساو ژاپۆن بكەوێ. ئەوانیش ئومێدەواری ئەوەبوون، ئیمتیازی ئەوەیان بدرێتێ كانی پڕ سامان و نەوت وەدەست بێنن. بەڵام (دیاز) نەیدەتوانی هەموویان قایل بكات دەبا باوەڕی پێ بێنن، ئەڵبەتە ئەم كارەش پارەی پێویستی دەویست (دیاز) لیستی ناوەكانی دایە دەستی سكرتێرەكەی و پێی گوت، بەر لە هەمووان با لادێیەكانی (مۆرەلوس) بێن. ئەم كارە لە هەمووی سادەتر بوو، چاوپێكەوتن لەگەڵ دێهاتییەكاندا. تەنها بۆ یەك مەسئەلەیە و هەمیشە تاقە چارەسەرێكیشی هەیە.

سکرتێری سەرۆك کۆمار لیستی ناوی نوێنەرەکانی لە بەردەم دانا (دیاز) چووە چکۆلەترین ژووری تەلاری سەرۆك کۆماری کە تایبەت بوو، بەم جۆرە چاوپێکەوتنانە، نوێنەرەکان سێ کەس بوون، پێشتر چووبوونە ئەو ژوورە. سەرۆك کۆمار لە نیگای یەکەمدا سەرنجی (ئەمیلیانۆ زاپاتا)ی نەدا. بەڵام ئەوەی بینی کە هەموو ڕووەو ئەو وەرچەرخان.

(زاپاتا)ی لاو، پێستی لەشی بە هەتاو سووتاو، ڕەنگێکی قاوەیی پێ بەخشیبوو چاوە ڕەشەکانی درەوشانەوەی تایبەتیان هەبوو (دیاز) لە پشت مێزێکی بێ ئارایشت دانیشت و روخسەتی قسانی دایێ.

(زاپاتا) چووە پێشی، بە شپرزەییەوە وشەکان لەنێو لێوەکانیەوە دەهاتنە دەر و گوتی، لەوەڕگا گشتییەکان و زەوی هاوسێکانی لە لایەن موڵکدارە گەورەکانەوە داگیر کراون. ئەو زەوییانە هی ئەمانە، تەنانەت بەر لە ڕزگاریش هەر هی ئەمان بووە.

(دیاز) بزەی هاتێ و پرسیاری کرد، کە ئایا بۆ سەلماندنی ئەم قسانە دەلیلیان هەیە؟ (زاپاتا) لە ڕووی وقارەوە سەری راتەکان و گوتی، بەڵێ سەنەدیان هەیە. پاشان (دیاز) دەستی بەقسان کرد گەلێ سادە بوو ئەوەی دەرخست، کە دەبێ سنوورەکان دەستنیشان کرێن، پاشان لە دادگا شکات بکرێت. ئەم کارانەش کاتی پێویستی پێ دەوێ، دەبێ ئەوانیش سەبرو حەوسەڵەیان هەبێ. (ئەمیلیانۆ زاپاتا) ڕووەو بەردەم نەوییەوە و گوتی:

ـ سەرۆك کۆماری من، دەبێ ئێوە بزانن کە ئێمە نانەکانمان لە گەنمەشامی وەدەست دێنین، نەك لە سەبر و حەوسەڵە. سەبر ناتوانێ لە گەمارۆدانێکی چەکداری و حەرەسدار بپەڕێتەوە. بۆ وەجێهێنانی فەرمایشتەکانی ئێوە، یانی دەستنیشانکردنی سنوورەکان ئێمە موحتاجی ئیجازەی ئێوەین تا لەو گەمارۆیە بپەڕینەوە.

(دیاز) شانەکانی بەرز کردەوە و گوتی:

ـ من ناتوانم ئەم ئیجازەیە بە ئێوە بدەم.

(زاپاتا) گوتی:

ـ بەڵام خۆتان نەسیحەتی ئاوهاتان کردووین.

سەرۆك کۆمار گوتی:

ـ من تەنها دەتوانم ڕانماییتان بکەم.

(زاپاتا) سەرێکی راوەشاندو گوتی:

ـ ئێمەیش، بەو شێوەیەی ڕانماییت کردووین ڕەفتار دەکەین، گەلێ سوپاست دەکەم سەرۆك کۆماری من.

بەرەو دوا گەڕایەوە، تا لە ژوورەکەی بێتە دەرێ، بەڵام سەرۆك کۆمار لە پشتی مێزەکەیەوە هەڵسا، شەپۆڵی تووڕەیی و غەزەب بەدەنگیا دەرکەوت و گوتی

ـ ناوت چییە؟

پێی وابوو بەبێ ئیحترامییەوە قسانی لەگەڵ کراوە، زاپاتا گوتی:

(ئەمیلیانۆ زاپاتا)

سەرۆك کۆمار بەتووڕەییەوە دەستی دایە قەڵەمێك لەسەر لیستی ناوی نوێنەرەکان، بازنەیێکی بەدەوری ناوەکەیدا کێشا، ئەمیلیانۆ ئەم کارەی سەرۆك کۆماری بینی، بەڵام نەوەستا، بەڵکو پشتی تێ کردو کەوتە پێش نوێنەرەکان لە ژوورەکەی چووە دەرێ، پاش ئەوەی دەرگاکە بەسترا، جارێکی دی (دیاز) سەیرێکی ئەو ناوەی کرد کە بازنەیێکی بەدەوردا کێشابوو و لەژێر لێوەوە گوتی (زاپاتا ئەمیلیانۆ زاپاتا).

٢

لە مەسافەیێکی دوورەوە، چیا ئەرخەوانییەکان لەژێر ئاسمانی شیندا دەکەوتنە بەر چاو، لەوێدا. لە نێوان دۆڵەکاندا کەروێشکەی سەوزە گیاکان، بەدەم شەماڵی بەرەبەیانی بەهار، ڕۆحی ئینسانی دەهێنایە جۆش. زۆربەی زۆری دانیشتوانی گوندی (ئەیالا) بەرانبەر ئەو تەلبەندە بەرزەی، کە بەدەوری کۆنە زەوییەکانی خۆیاندا کێشرابوو وەستابوون. هەموویان ژن و پیاو، گەنج و پیر، بە ئارامییەوە چاوەڕوان بوون مناڵان، بە ئاسپایی و لەسەرخۆ، لەسەر ئەرزەکەدا گەمەیان دەکرد. مناڵێکی چکۆلە وێنەیێکی حەزرەتی مەریەمی بەستبووە قەد دارێکەوە و دارەکەیشی گرتبووە دەست.

کاتێ کە (زاپاتا) بەسواری ئەسپێکی سپییەوە دەرکەوت. لادێییەکان بەخێرهاتنەوەیان کرد. یەکێ لە پیرە مێردەکان کە ناوی (لازارۆ) بوو گوتی:

ـ لە ڕۆژێکی ئاوهادا، دەبا جەژن بەرپابکرێ، بەڵام تەنها ئەمەیە (ئیشارەتی بۆ خورجێکی چکۆلەی ژێر باخەڵی خۆی کرد)

ئەمیلیانۆ، زەردەی هاتێ و ئەسپەکەی بەردا و گوتی:

ـ بەڵێ هاوسێکانی من، ئەمڕۆ تەنها ئەمەیە.

لە کەناری ئەودا شەش ئەسپ سوار دەبینران، یەکێکیان (ئۆفیمۆ)ی برای و (پاپلۆ)ی چاکترین هاوڕێی بوون، گەرچی چاوانی (ئۆفیمۆ) بلاچەی شەڕ و توندی تیا دەدرەوشایەوە بەڵام، سەرباری ئەمەیش برای ئەو بوو.

(پاپلۆ) پیاوێکی نەجیب و خاوەن فکربوو، گەلێ حەزی بەخوێندنەوە بوو.

(ئەمیلیانۆ) هەندێ هەڵوێستەی کرد، پاشان شانەکانی خۆی ڕاست کردەوە ئیشارەتی بۆ (ئۆفیمۆ) کرد و گوتی:

ـ گەمارۆکە بشکێنە

(ئۆفیمۆ) سەری دانەواند و گوتی:

ـ ئەمرەکەی برا.

پاشان شمشێرە کورتەکەی بەرز کردەوە، بە لێدانێکی مەحکەم تەلەکانی پساند لادێیەکان لە نێوان سیمە پساوەکە، پەڕینەوە هەموویان سەرنجی کەسی مەسئولی سنوور بەندیان دەدا، (لازارۆ) نەخشەیێکی لە خورجە چکۆلەکەی دەرهێنا، پاش ئەوەی سەرنجێکی دا و گوتی:

ـ بەردی سنووره کۆنەکە دەبێ لەم دەوروبەرە بێت.

ئیشارەتی بۆ لای چەپ کرد، پیرەمێردێکی دی بەناوی (ئینۆسنت) لەو شوێنە نزیك بووەوە کە (لازارۆ) ئیشارەتی بۆ کردبوو، دەستی دایە خشتێ سەرکەوتووانە گوتی:

ـ ڕاست دەکەی ئەمەیش پارچەیێکییەتی.

یەکێ لە گەنجەکان وێنەی حەزرەتی مەریەمی گرتە دەست و داری وێنەکەی، بەمەحکەمی چەقاندە ئەو شوێنە، پاشان هەموویان بەردیان لە دەوری دارەکەدا کەڵەك کرد.

لە پڕ لە دوورەوە دەنگێکی کزی شەیپوور بیسترا، لە ورتە ورت کەوتن لادێیەکان سەرنجی ئەو شوێنەیان دا کە دەنگەکەی لێوە دەهات. سەیریان کرد نزیکەی چل سەربازی ئەسپ سوار، لەسەر تەپۆلکەکەی بەرانبەریان دەرکەوتن. دەنگی شەیپوور دوو بارە بیسترا، سەربازەکان هێرشیان هێنا.

(ئەمیلیانۆ) و (ئۆفیمۆ) و (پاپلۆ) بە سواری، لە درزێکی سیمە بڕاوەکە ئاو دیو بوون، هاواریان کرد.

ـ ڕاکەن! فیرارکەن!

کـاتـێ کـە هـەنـدێ لـە لادێیـیـەکـان گـەیشتـنـە (شوورەکـە) لـە پڕ دەنگـی دەستڕێژێ بیسترا چەند لادێییێك کەوتنە سەر زەوی، لە هەمان کاتدا نەڕەی سەرکردەی سەربازەکان بەر گوێ دەکەوت کە هاواری دەکرد:

ـ خۆیەتی، هەمان زاپاتایە کە دەمان ویست

ئەمیلیانۆ، جڵەوی ئەسپەکەی کێشا، ڕووەو سەربازەکان ئەسپی تاودا، هـەر کـە گـەیشتـە یـەکـەم سەربـاز ئـاوزنگی ئەسپـەکـەی خۆی چەقـانـدە قەبرغەی ئەسپی سەربازەکە، ئەسپەکە حیلاندی و سوارەکەی خۆی خست، تـرسی ئـەم ئـەسپـە. هـەمـوو ئـەسپـەکـانـی دی گـرتـەوە، لـە مـاوەی چـەند دەقیقەییێکدا، زۆربەی ئەسپەکان سوارەکانی خۆیان هەڵدایە خوارێ. لە نێو ئەم بەزم و ڕەزمەدا، ئەو لادێیانەی بەرنەکەوتبوون، فریای خۆیان کەوتن و فیراریان کرد.

کاتێ کە سەربازەکان بەترسەوە لە دەوری یەکدی کۆبوونەوە سەیریان کرد ئەمیلیانۆ زاپاتا ون بووە.

٣

ئەو کوێرە ڕێیەی کە لە دامێنی چیاکەدا بوو، گەلێ باریك بوو، مێرد منداڵەکە نەیدەتوانی بە ئاسانی لەوێوە سەرکەوێ، بەقورسییەوە هەنگاوی هەڵدەهێنا ماندوویێتییێکی زۆر نیشتبووە سەر ڕوخساری، تەنها چاوەکانی دەدرەوشانەوە، چاوە تیژ بینەکانی هیچ شتێکی نەدەبوارد، کۆتەکەی خستبووە سەر دەست، بەهەمان دەستیش کڵاوە کۆنەکەی خۆی گرتبوو. چەند دەقیقەیێك وەستا هەناسەی هاتەوە بەر، چاوی بە ئەشکەوتێ کەوت، نزیکەی سەد هەنگاوێ، لە ژوور سەریەوە بوو، دەستەکانی نایە نزیکی دەمییەوە هاواری کرد.

ـ ئەمیلیانۆ. ئەمیلیانۆ زاپاتا.

هەندێ سەیری کردو پاشان کەوتە ڕێ، زوو زوو بە پشتی دەست عارەقی ڕوخساری دەسڕییەوە.

ئەمیلیانۆ و ئۆفیمۆی برای چوونە نێو چاڵێکی نزیك ئەشکەوتەکە، سەیری ئەویان دەکرد. روخساریان چڵکن و ژێر چاوانیان بازنەیێکی ڕەشهەڵگەڕاوی پێوە دیار بوو، پۆشاکەکانیان قوڕاوی و چرچ بوون نزیکەی مانگێ دەبوو لە ترسی سەربازەکان ڕایان کردبوو، پەنایان بۆ ئەم ئەشکەوتە هێنابوو، مێرد منداڵە لاوازەکە بەرەوژوور دەچوو، کە پەنجا هەنگاوی مابوو بگاتە ئەشکەوتەکە، زاپاتا ئیشارەتی بۆ براکەی کرد، ئۆفیمۆ ئاگری بەردایە تفەنگە کۆنەکەی خۆی و گوللەیێك لەبەر پێی مێردمنداڵەکە، تۆزی لە زەوی هەڵسان، هەندێ بەرەو پاش خزا، پاشان کەوتەوە ڕێ، ئەمیلیانۆ گەڕایەوە، سەیری ئەو ژنە لادێیەی کرد کە لەبەردەم ئەشکەوتەکەدا خەریکی برژاندنی گۆشتی شکار بوو، تەمەنی بە دروستی مەعلوم نەبوو، بەڵام جوانییێکی سادە بەروخساریەوە بوو، بە

ئارامی و یەك ڕیتم دەجووڵایەوە. لەو کاتەدا پاپلۆ لە ئەشکەوتەکە هاتە دەر، ژنەکەی سەری بەرز کردەوە و بزەییێکی بۆ کرد، ژنەکە ناوی (سلدادرا) بوو بە پاپلۆی کوت:

ـ مێردەکەم... چاك خەوتی؟

ـ چاك خەوتم. بەڵام نەك بەڕادەی پێویست.

پاشان بەرەو لای ئۆفیمۆ و ئەمیلیانۆ چوو پرسی:

ـ دەنگی ئەو تەقەیە لە کوێوە بوو.

ئەمیلیانۆ بە پەنجەی ئیشارەتی ڕووەو مێردمناڵەکە کرد و هەرسێکیان سەرنجی ئەویان دەدا، ئۆفیمۆ گوتی:

ـ هێشتا دەیەوێ بێت.

ئەمیلیانۆ لە چاڵەکە هاتەدەر و هاواری لێ کرد:

ـ چیت دەوێ؟

مێردمناڵەکە بەرەو لای پاپلۆ چوو، چونکە دەیبینی ئۆفیمۆ لوولەی تفەنگەکەی تێ کردووە، دەستەکانی بەرز کردەوە و گوتی:

ـ ناوی من فرناندۆ ئاگوئیرە

پاپلۆ، تەوقەی لەگەڵدا کردو گوتی:

ـ ناوی منیش پاپلۆ گومز ـ ە

فرناندۆ گوتی:

ـ من بەدووی ئەمیلیانۆ زاپاتا دەگەڕێم، خەڵکانی گوندی (ئەیالا) منیان بۆ ئێرە ناردووە.

ـ ئەو لێرە نییە؟

پاشان بە ئیشارەتێکی ئەمیلیانۆ هەموو لەشی فرناندۆیان پشکنی.

فرناندۆ گوتی:

ـ من چەکم پێ نییە.

ئۆفیمۆ بەگومانەوە ئیشارەتی بۆ تایپەکە کرد و پرسی:

ـ ئەمە چییە؟

فرناندۆ گوتی:

ـ ئەمە تایپە، بەبارێکی دی ئەمە بە جۆرە چەکێ دەژمێردرێت. ئەمە شمشێری فکرە.

ئۆفیمۆ تایپەکەی وەرگرت و ویستی بیداتە قەد بەردێکاو بیشکێنێ، فرناندۆ هاواری لێ هەڵسا

ـ شەرم ناکەی وا دەتەوێ ئەمە بشکێنی، لێگەڕێ و لەسەر زەوییەکەدا داینێ هەر کە ئەمیلیانۆ قسەی کرد، فرناندۆ حاڵی بوو، کە ئەوەی بەدوایدا دەگەڕێ دۆزیویەتەوە و بۆیە گوتی:

ـ تۆ ئەمیلیانۆ زاپاتای. من لەلایەن ڕابەری میللەت. فرانسیسکۆ ماردۆ کە دژ بە (دیاز) دەجەنگێ نێردراوم. هەواڵم بۆ هێناوی، من توونیمە و دەمەوێ لەگەڵ ئێوەدا قسان بکەم.

ئەمیلیانۆ گۆزە ئاوێکی دایێ، فرناندۆ چۆکی دایە سەر زەوی بە توونییەتییێکی سەیرەوە ئاوەکەی خواردەوە، پاش ئاو خواردنەوە هەڵسا و دووبارە گوتی:

ـ دەمەوێ قسەت لەگەڵدا بکەم.

بەڵام ئەمیلیانۆ بەرەو ئەسپە سپییەکەی چوو، کە لەگەڵ دوو ئەسپی دیدا لە نزیك دەمی ئەشکەوتەکەدا بەسترابوونەوە وا دەکەوتە بەرچاو چ بایەخێ بە قسەکانی نادات، فرناندۆ گوتی:

ـ ئێستا....

فرناندۆ کارتۆنە چکۆلەکەی کردەوە دەستەیێك کاغەزی تیا دەرهێنا و

گوتی:

ـ دەمەوێ قسەکانی فرانسیسکۆ ماردۆ ـ ت بۆ بخوێنمەوە...

دەستی بەخوێندنەوەی یەکێ لە کاغەزەکان کرد:

(زوڵم و زۆری پوفیریودیاز، لە ڕادەبەدەرە و تەحەمول ناکرێ، سی و چوار ساڵ زیاترە بە ئەوپەڕی بێڕەحمی حوکمڕانی مەکسیك دەکات)

هەندێ وەستا، ئەمیلیانۆ کاغەزەکەی لە دەست وەرگرت و بەدیقەتەوە سەرنجی وێنەکەی مادرۆ ـ ی دا کە لە گۆشەی کاغەزەکەدا چاپ کرابوو، گوتی:

ـ قەڵافەتیم بەدڵە

پاشان کاغەزەکەی پێچایەوە و ختیە گیرفانی، پاپلۆ گوێبیستی قسەکانیان بوو پرسی:

ـ ئێستا مادرۆ لە کوێیە؟

فرناندۆ گوتی:

ـ ئەو، ئێستا لە ئەمریکادایە و لە شوێنێکە بەناوی تەکساس و خەریکە کاروباری هێرشبردن ئامادە دەکات، بەڵام ئەو گەلێ پێویستی بەڕابەرانی خۆی هەیە، هەر لەبەر ئەمەیشە بۆ گفتوکۆ لەگەڵ ئەمیلیانۆ زاپاتا، من بۆ ئێرە هاتووم، خەڵکانی (ئەلایا) دەڵێن زاپاتا ڕابەری ئێمەیە.

ئەمیلیانۆ ڕووەو ئاگرەکە چوو، پارچە گۆشتێکی برژاوی شکارەکەی هەڵگرت و دایە دەستی فرناندۆ و گوتی:

ـ هەرشتێك دەبیستی باوەڕ مەکە، من ڕابەر نیم، من کەسێکم دەمەوێ تەنهاییەکەم بێ سەرپێچی و سەرئێشە بگوزەرێنم، گۆشتەکە بخۆ و هێز پەیدا بکە.

کاتێ کە فرناندۆ مژولی گۆشت خواردن بوو، پاپلۆ بەرەو لای زاپاتا

چوو زاپاتاش سەرنجی سمی ئەسپەکەی دەدا، ئەمیلیانۆ بە ورووژانەوە سەری خۆی بەرز کردەوە و گوتی:

ـ مادرۆ ـ فرانسیسکۆ مادرۆ. چ ناوێکی جوانی هەیە. من کەیفم بەجۆری سەرنجەکەی دێ، گەلێ مەیل دەکەم قسانی لەگەڵدا بکەم.

پاپلۆ گوتی:

ـ کەوابێ بچۆ بۆ تەکساس و قسانی ـ لەگەڵدا بکە

ورووژانەکەی روخساری ئەمیلیانۆ خامۆش ببووەوە، دیارە مژولی سەرنجدانی سمی ئەسپەکەی بوو و گوتی:

ـ نەء.. ناتوانم.. من نەخشەی دیم لە مێشکدایە

پاپلۆ بەبێزارییەوە گوتی:

ـ تۆ هیچ نەخشەیێکت نییە، تۆ تەنها لە فکری ئەو کچەدای. ژۆزفائەسپژو، تۆی خۆش ناوێت، ئەمە تەنها نەخشەی تۆیە.

ئەمیلیانۆ بەرەو لای پاپلۆ خۆی چەماندەوە و بە ئەسپایی گوتی:

ـ من مەیل دەکەم تۆ بچیتە لای مادرۆ و سەرنجی روخساری بدەی پاشان پێم بڵێی چیت دیوە، وێنە هێچ شتێك نیشان نادات.

پاپلۆ بە سەرسوڕمانەوە گوتی:

ـ من؟ من بڕۆم بۆ تەکساس؟

ـ بەڵێ. دەبێ تۆ بۆ تەکساس بچیت.

پاپلۆ گوتی:

ـ من لە هەموو تەمەنمدا هەرگیز نەچوومەتە دەرێی (مورەلوس)

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ بەڵام دەبێ ئێستا بڕۆیت و مادرۆ ببینی، بزانە دەتوانین ئیعتمادی بکەینە سەر یا نەء؟

پاپلۆ ئاهێکی هەڵکێشاو ڕووەو ئەسپەکەی خۆی چوو. بێ ئەوەی لاکاتە لاوە سواری ئەسپەکەی بوو، بەرەو خوار لە شاخەکە هاتە خوارێ، ئەمیلیانۆ بەرەو لای ئاگرەکە چوو پارچە گۆشتێکی هەڵگرت بە تێفکرینەوە مژولی جاوینی گۆشتەکە بوو

فرناندۆ پرسی:

ـ پاپلۆ بۆ کوێ چوو؟

ـ نازانم بەمنی نەگوت.

دوا پارچە گۆشتەکەی قووت دا، بەرەو ئەسپە سپییەکەی خۆی چوو و سوار بوو بەرێی پێچەوانەی پاپلۆ کەوتە ڕێ. فرناندۆ بە سەرسوڕمانەوە گوتی.

ـ ئەمیش ڕۆیشت.. بۆ کوێ؟

ئۆفیمۆ، بزەییێکی هاتێ و بەلاسایی کردنەوەی دەنگی براکەی، گوتی:

ـ نازانم بەمنی نەگوت

فرناندۆ پرسی:

ـ مەبەستی چ بووە؟

ئۆفیمۆ بەرەو دوا ئەسپ ڕۆیشت و سوار بوو گوتی:

ـ ژنێك ...ئەمە چ پرسیارێکە؟

فرناندۆ پرسیی:

ـ تۆ بۆ کوێ دەچیت؟

ئۆفیمۆ دایە قاقای پێکەنین و گوتی:

ـ ژنێك... ئەمە چ پرسیارێکە

بەدوای براکەی دا ئەسپی تاودا.

ئۆفیمۆ گەلیّ حەزی لەژنان بوو، بەڵام بۆ ئەمیلیانۆی برای تەنها ژنێك وجوودی هەبوو ئەویش (ژۆزفا ئەسپیژو) بوو، ژۆزفایێك کە زولفە ڕەشەکانی لەبەر تیشکی هەتاودا دەدرەوشانەوە، ژوزفایێك کە لێوانی سوور و ڕێك بوون ژۆزفایێك کە بەرێدا دەڕۆیشت هەموو ئەندامە ڕێکەکانی لەشی وەك ساقەی گەنمەشامی لەبەر بای پایزدا دەلەرییەوەو بەسەر زەویدا دەخزا، هەرکاتیّ ئەمیلیانۆ لە کۆڵانەکانی (ئەیالا)دا ڕووبەڕووی بواییّ، هەزاران ئومێدو ئارەزووی دەبەستە قەد زەردەخەنەکەی خۆیەوە بەڵام ژۆزفا هیچ کاتیّ وەڵامی نەدەدایەوە.

لەجەژناندا، ئەمیلیانۆ تەنها لەبەر خاتری ژۆزفا جلیتان بازی دەکرد ئەگەر چی چاکترین سواری دیّ بوو کەچی ژۆزفا لەگەڵ سوارانی دی کە لە ئاستی سوارچاکی ئەمدا نەبوون سەمای دەکرد، ئەمیلیانۆ دەیزانی باوکی ژۆزفا قایل نابێت و نایداتیّ سینیور ئەسپیژۆ گوتبووی کە تەنها تەڵە موویێکی سەری کچەکەی، سەری زاپاتا دەهێنیّ، کە دایکی لە سالازارییەکان و باوکی سەرۆك عەشیرەتێکی پێست سوورانە، ئەوەی کە سینیۆر ئەسپیژۆ گوتبووی ڕاست بوو چونکە ئەمیلیانۆ نە زەوی هەبوو نە پارە و نە کەسوکار. داخوازیکردنی ژۆزفا کارێکی بیّ هوودە بوو بەڵام ئەم خەون و ئارەزووە هەمیشە لە دڵی ئەمیلیانۆدا دەدرەوشانەوە.

ئەمیلیانۆ و ئۆفیمۆ بەسواری لە چیا هاتنە خواریّ، ئەسپەکەیان لە بێشەیێکی نزیکی دێدا بەستەوە پاشان چوونە، نێو گوندی ئارام و بێدەنگ، ئەمە کارێکی خەتەرناك بوو، سەربازەکانی مورەلوس، بەدووی ئەواندا دەسووڕانەوە، بەڵام کاتیّ کە ئەوان گەیشتنە نێو ئاوایی، خۆر ئاوا ببوو، کۆڵانەکانی دیّ چۆڵ ببوون، ئەمیلیانۆ دەیزانی لەم کاتەدا ژۆزفا و

پوورەکەی لە کڵێسا چکۆلەکەی دێدا، مژولی نوێژ خوێندنن.

ئـەمـیـلـیـانـۆ و ئـۆفـیـمـۆ بـە ئـاسـپـایـی دەرگـای گڵێسەکـەیـان کـردەوە، تفەنگەکانیان نایە قەد دیوار و بە بێدەنگییەوە لە ملاو ئەولای ژۆزفا و پوورەکەیدا دانیشتن هەرچەندە کڵێساکە کەسی دیی تیادا نەبو، بەڵام ئۆفیمۆ بۆ ئیحتیات دەستی نایە سەردەمی پیرێژن، چونکە مومکین بوو هاوار بکات، وا نەدەهاتە بەرچاو ژۆزفا ڕاچڵەکیبێ و یا سەری لەم کارە سورمابێ.

کە ئەمیلیانۆ ڕازی دڵی هەڵڕشت، ژۆزفا پێی گوت، بە بیریدا نەهاتووە شوو بەیاخی و فیرار بکات و ژیان لە ئەشکەوتدا بگوزەرێنێ، تەنانەت کە ئەمیلیانۆ ئەوەشی پێ گوت کە بەتەمایە لەلای (دۆن ناسیۆ) کار بکات، ئـاگـاداری تـەویـلـە و ئـەسپـەکـانـی بـکـات ئـەم کـارەش لـە تـاقـیبکـردنـی سەربازەکان دووری دەخاتەوە، کەچی ژۆزفا بایەخی نەدایێ.

ژۆزڤا گوتی، خۆت و براکەت یاخی و ڕێگرن، کڵێسا جێ بێڵن و لێگەڕێن خۆم و پوورەکەم نوێژەکانمان تەواو کەین.

ئـەمـیـلـیـانـۆ هـەستـی کرد ڕوخساری سوور هـەڵگەڕاوە ئیشارەتـی دایـە ئۆفیمۆ دەسبەرداری پوورەکەی بێت، پاشان لەجێ هەڵسان و بەیەکەوە کڵێسایان جێ هێشت.

پاشان ئەو دووە دەرگای کڵێسایان لە پشتی خۆیانەوە داخست ژۆزفا و پوورەکەی سەیری یەکدییان کرد و پاشان پوورەکەی گوتی:

ـ من ئەوم بە دڵە

ژۆزفا پرسی

بەڕاستە؟

پوورەکەی سەری خۆی ڕاوەشاند و گوتی:

ـ بەڵام بەچاکیشی دەزانم، ئەو یاخی و فیرار و تاوانکارە بۆ ژنهێنانی یەکێ لە بنەماڵە موحتەرەمەکان موناسیب نییە.

ژۆزفا زەردەخەنەیێك سەر لێوانی گەشانەوە، دەستی پوورەکەی گوشی و پێی گوت:

ـ منیش ئەوم بە دڵە..

٥

ئەمیلیانۆ لە تەویلەکەی (دۆن ناسیۆ) کاری دەکرد، هەر ئەمەش بووە هۆی ئەوە سەربازەکان دەست لە تاقیبکردنی هەڵگرن، ئەو بەجوانی کاری دەکرد گەلێ ئەسپی چاکی بۆ (دۆن ناسیۆ) کڕی، دۆن ناسیۆش گەلێکی لێ رازی بوو ئەمیلیانۆ گەلێ دۆن ناسیۆی خۆش دەویست چونکە پیرەمێردێکی دڵ پاك بوو ئەگەر چی بنەماڵەکەیان لە کوڵکدارە گەورەکانی مورەلوس بوو بەڵام دۆن ناسیۆ لادێیە پێست سوورەکانی خۆشدەویست و ڕەفتاری چاکەی لەگەڵیاندا دەکرد.

بۆ ماوەییێکی کەم، ئەمیلیانۆ، تەقریبا خۆشبەخت بوو، ڕۆژێ (سینیۆر ئەسپیژۆ)ی باوکی ژۆزفا لە کۆڵانێکدا بینی، ئەگەر چی ئەسپیژۆ ڕەفتاری دۆستانەی لەگەڵدا نەنواند، بەڵام بەسووکیشەوە سەیری نەکرد، ئەڵبەتە جارجارێکیش، هەندێ ڕووداو و پێشهات، ڕووی دەدا بۆ نموونە ڕۆژێ ئەمیلیانۆ ناچار بوو لەگەڵ مەیتەری ئەسپەکاندا شەڕە کوتەك بکات، ئەمیلیانۆ حەزی لە بیچمی مەیتەرەکە نەدەکرد، ڕۆژێ مەیتەرەکە کوڕێکی چکۆڵەی پێست سووری خستە ژێر چەکمەکانی خۆیەوە و لێی دا منداڵە بێنەوا کە برسی بوو هەندێ لە ئالفی ئەسپەکانی خواردبوو، ئەمیلیانۆ ناچار بوو لەسەری بێتە دەنگ، مەیتەرەکەی دایە سەر زەوی، ئەگەر دۆن ناسیۆ فریای نەکەوتبا، ڕەنگ بوو بیکوشتبا.

ئەمیلیانۆ حەزی دەکرد هیچ کاتێ تووشی دەردە سەری نەبێت بە رێکوپێکی کارەکانی ئەنجام دەدا، ڕۆژێ پاپلۆ لە تەکساس گەڕایەوە، فرناندۆ ئاکوئیر ـ ی لەگەڵدا بوو، کاتێ کە فرناندۆ و ئۆفیمۆ گەیشتنە نێوباغەکەی (دۆن ناسیۆ) ئەمیلیانۆ هەموو پەیمانەکانی خۆی فەرامۆش کرد، ئەسپە سپییەکەی کە ناوی (پلانکۆ) بوو، زین کرد، هەرسێکیان لە

باغەکە چوونە دەرێ، ماوەیێك ئەسپیان تاودا تا گەیشتنە جێیەکی موناسیب بۆ قسەکردن.

ناوبانگی (فرانسیسکۆ) لە هەموو مەکسیکدا بڵاو بووەوە ناوهێنانیشی گەلێ ترسناك بوو. لە بێشەیێکدا کە ڕووبارێکی بەنێودا تێدەپەڕی وەستان کاتێ کە ئەسپەکان خەریکی ئاو خواردنەوە بوون، ئەمیلیانۆ باوەشی بە پاپلۆدا کرد و گوتی:

ـ لێگەڕێ بابتبینم، لێگەڕێ بزانم لە تەکساسدا چ ڕفتارێکیان لەگەڵدا کردی پاپلۆ پێکەنی و ئەمیلیانۆی ماچ کرد.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ ئێستا دەربارەی فرانسیسکۆ ماردۆ قسانم بۆ بکە.

ـ چاکە، ئەو پیاوێکی کەڵەگەت نییە، ڕیشێکی خورمایی هەیە دەنگی ناسك و لەسەرخۆیە.

ئۆفیمۆ بە تەوسەوە پێکەنی و گوتی:

ـ وا نایێتە بەرچاو کە پیاوێکی جەنگاوەر بێت.

فرناندۆ چەمی بووەوە لەسەر لمەکاندا بە پارچە دارێ نەخشەی دەکێشا سەری بەرز کردەوە و گوتی:

ـ ئەو پیاوێکی خاوەن قسەو ئازایە، من دەزانم کە ئەو ئازایە.

پاپلۆ بە ئاسپایی گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ ئێمە دەربارەی تۆ لەگەڵ ئەودا قسانمان کرد.

فرناندۆ هێشتا دارەکەی بەدەستەوە بوو، هەر بەدارەکە ئیشارەتی بۆ زاپاتا کرد و گوتی:

ـ ئەو چاوەڕێی پەیامی ئێوەیە.

ئەمیلیانۆ وەڵامی نەدایەوە، فرناندۆ بەردەوام بوو.

ـ کاتی تێکۆشان هاتووە، ئەگەر لە باکور یا لە باشوورەوە گوشار بۆ (دیاز) بهێنرێت، ئەوا وەك گایێك شمشێری بەرکەوتبێ، دەکەوێت.

ئەمیلیانۆ وەك هەمیشە پەشێو و دەسەوەسان دەبوو سەیری سیمەکانی (پلانکۆ)ی دەکرد، وەك ئەوەی کەسی لە تەنیشتەوە نەبێ منگە منگی کرد

ـ لەسەرخۆ پلانکۆ، لەسەرخۆ.

فرناندۆ دووبارەی کردەوە

ـ مادرۆ چاوەڕێی پەیامی ئێوەیە.

ئەمیلیانۆ بەر لەوەی وەڵامی بداتەوە، ماوەیێك بێدەنگ بوو، بە زەحمەت دەیتوانی دەست بەسەر پەشێوی خۆیدا بگرێ، کاتێ کە قسەکانی دەکرد، دەیزانی چ دەڵێ، گوتی:

ـ پێی بڵێ باکەسێکی دی پەیدا بکات، من ئێستا کارێکی موناسیبم هەیە و دەمەوێ لە ئاشووب و بەڵا دوورکەومەوە.

فرناندۆ چاوە درەوشاوەکانی خۆی چەقاندە سەر ئەمیلیانۆ و گوتی:

ـ گەلێ چاکە تێگەیشتم.

کاتێ کە ئەمیلیانۆ، پاپلۆ، ئۆفیمۆ، دوور کەوتنەوە فرناندۆ سەیری ئەو نەخشەیەی کرد کە لەسەر لمەکاندا کێشابووی، پاشان بەپێیەکانی سڕییەوە، پارچە دارەکەی دەستی خۆی بەتوورەبوونێکی لەڕادەبەدەر هەڵدایە نێو رووبارەکە.

٦

ناوی (ئینۆسنت) لەم ڕۆژانەدا تەقریبا لەبیر چووەتەوە، تەنها پیرەمێردەکان ڕەنگە بەزەحمەت قەد وباڵای ئەویان، وەبیر بێتەوە. تەنانەت ڕووداوەکەی پاش نیوەڕۆی ئەو ڕۆژە گەلێ بەبێ بایەخی کەوتووەتە ڕوو.

بەڵام دەبێ ناوی ئەو لەبیر نەچێتەوە، هەمان (ئینۆسنت)ە کە خشتی سنوور بەندییە کۆنەکەی زەوی جووتیارانی (ئەیالا)ی دۆزییەوە، لە کۆتاییشدا هەر هەمان ئینۆسنت بوو کە بەبێ ئەوەی خۆی پێی بزانێ، ئەمیلیانۆ زاپاتای کردە ڕابەری میللەتی مەکسیك.

ڕەنگە سەعاتە ڕێیەکیان بەسواری بڕیبێ، ئەمیلیانۆ و ئۆفیمۆ و پاپلۆ لەسەرەخۆ دەڕۆیشتن، گەیشتنە دوو سەرباز گوریسیان کردبووە گەردنی (ئینۆسنت) ئەو سەری گوریسەکەشیان بە زینی ئەسپی یەکێ لە سەربازەکان بەستبووەوە، هەردوو دەستی ئینۆسنت ـ یان لە پشتەوە بەستبوو، ڕوخساریشی لەبەر عارەق و تەپ و تۆز بۆر ببوو، شوێنی لێدان بەڕوخسارییەوە دیاربوو، هەندێ لە پاش ئەوانیشەوە ژنەکەی بە کڵۆڵی دەبینرا، ئەمیلیانۆ، ئۆفیمۆ و پاپلۆ گەیشتنە سەربازەکان، ئەمیلیانۆ پرسی:

ـ (ئینۆسنت) بۆچی تۆیان گرتووە؟

ئینۆسنت دەیویست وەڵام بداتەوە نەیتوانی تەنانەت بۆی نەکرا سەریشی بەرزکاتەوە ئەمیلیانۆ بەتووڕەبوونەوە ڕووی لە سەربازەکان کرد و گوتی:

ــ چی کردووە؟

یەکێ لە سەربازەکان بەبێ بایەخییەوە گوتی؟

ـ کێ دەزانێ. ئەو سوور پێستانە هەمیشە یەك کارێ دەکەن.

ئەمیلیانۆ بەدەنگێکی ئارامەوە فەرمانی دایێ

ـ لێگەڕێن، ئازادی کەن.

ئەو سەربازە کە گوریسەکەی گەردنی ئینۆسنت بە زینی ئەسپەکەیەوە بەسترابۆوە، لە بری وەڵامدانەوە، ئاوزەنگی لێدا، لە ئەنجامی تەکانێکی توندی ئەسپەکە، ئینۆسنت بەدەما کەوت، ئەمیلیانۆ بێ ئەوەی چ قسەیێك بکات، شمشێرە کورتەکەی دەرهێنا و تا گوریسەکە بپسێنێ، بەڵام لەپڕ سەربازەکە، ئەسپەکەی خۆی تاودا، ئینۆسنتی بەسەر زەویدا راکێشا، سەربازی دووەمیش بەدوای ئەویدیدا ئەسپی تاو دا، ئەمیلیانۆش شمشێرەکەی ڕاوەشان بەدوایاندا ئەسپی تاو دا، هەر کە گەیشتە سەربازی یەکەم بە شمشێر گوریسەکەی پساند و ئینۆسنتی ئازاد کرد.

هەردوو سەربازەکە بەرەو بێشە تێیان قوچاند، ئەمیلیانۆ لە ئەسپەکەی دابەزی ژنەکەی ئینۆسنتیش نزیکی مێردەکەی بووەوە، بەبێ گریەو زاری جەستەی مێردەکەی هەڵگەڕانەوەو، هەر لەم کاتەدا بوو لە کەلەکانی پشتی بێشەکەوە جووتیارەکان دەرکەوتن، هەندێکیان دوعایان دەخوێند، هەندێکی دییان بە چاوانی پڕ هیوا سەرنجی ئەمیلیانۆیان دەدا، بەڵام ئەو هیچی نەدەگوت، تەنها دەنگی ژنەکەی (ئینۆسنت)ی بەر گوێ دەکەوت کە قسانی لەگەڵ جەستەی مێردەکەیدا دەکرد.

(ئاگادارم کردی تۆ نەتدەتوانی ئەم کارە بکەی، ئیتر زەوی هی ئێمە نییە، تەنانەت کە (پلوتارکۆ)ی کوڕەکەمانیان کوشت، تۆ بۆ زەوی کێڵان چوویت ـ تۆ خۆشباوەڕ بووی بەڵێ تۆ پیاوێکی خۆش باوەڕو ساویلکە بووی).

لازارۆ لەنێوان جووتیارەکاندا بوو بەئاسپایی گوتی:

ـ نەء ئەو ساویلکە نەبوو. زەوی وەکو ژنی پیاو وایە، ژن هەموو تەمەنی لەگەڵ مێردەکەیدا دەباتە سەر، بەڵام پیاو هەرگیز تێناگات کە ژنەکەی ئیتر هی ئەو نییە، پاشان دەستی خستە سەر شانی ئەمیلیانۆ وەك باوکێ نەسیحەتی کرد.

ـ ئێستا هەموو سەربازەکان تاقیبی تۆ دەکەن، دەبێ تۆ بێیت و لە ماڵەکەی مندا خۆ بشاریتەوە.

ئەمیلیانۆ شەبقەکەی لەسەر خۆ لادا و لە تەنیشتی جەستەکەدا ئەژنۆی نایە سەر زەوی کاتێ قسەی دەکرد دەنگی دەلەرزی.

ـ ئینۆسنت گەلێ بەداخەوەم، من ئەم کارەم تەنها لەبەر خاتری تۆ کرد.

ئەو ڕۆژە پاش نیوەڕۆ جارێکی دی ئەمیلیانۆ و ئۆفیمۆ و پاپلۆ گەڕانەوە بۆ ئەشکەوتێ، پاش چەند سەعاتێ فرناندۆ وەك هەمیشە بەقیتییەوە، لەسەر ئەسپەکەی بوو گەیشتە لایان، هەرکاتێ فرناندۆ سواری ئەسپ دەبوو، گەلێکی پێ ناخۆش و نارەحەت دەبوو، هەرکاتێکیش دادەبەزی، زەردەخەنەی سەرکەوتن دەنیشتە سەر لێوەکانی:

بە ئەمیلیانۆی گوت:

ـ فرانسیسکۆ مادرۆ کاری تێ کردووی وانییە؟

بەڵام ئەمیلیانۆ سەری راتەکاند و نەیسەلماند، نزیك خۆرئاوا (سلدادرا)ی ژنی پاپلۆ هەندێ ئازووقەی لە کۆڵ نابوو، بەرەو چیاکە سەردەکەوت.

سێ شەو و ڕۆژ ئەوان لە ئەشکەوتەکەدا مانەوە، ئەمیلیانۆ بڕیاری خۆی دا، پاش دوو سەعات خەو، بەرەبەیان لەجێ هەڵسا، خۆی شۆرد و ڕیشی تاشی، سمێڵەکەی ڕێکخست، پۆشاکەکەی خاوێن کردەوە و پێیانی گوت، نیازی وایە بۆ گوندی (ئەیالا) بڕوات، هەموویان دەیانزانی بۆ کوێ دەچێ، بەڵام چ کەسێکیان لەم ڕووەوە پرسیاریان لێ نەکرد، ئەوان

دەیانزانی دەیەوێ بچێتە ماڵەکەی (سینیۆر ئەسپیژۆ) داخوازی ژۆزفای کچی بکات، دەیانزانی بەم کارە ژیانی خۆی بەرەو مەترسی دەبات، لەگەڵ ئەمەشدا بێدەنگ بوون، هەموویان سەرنجیان دەدا کە چۆن لە چیاکەوە بەرەو خوار دادەبەزی.

پاش ڕۆیشتنی ئەو، چەند دەقیقەیێك، بێدەنگی دەستی بەسەر ئەشکەوتەکەدا گرت، ئەوجا ئۆفیمۆش گوتی منیش کارێکی بە پەلەم هەیە، سواری ئەسپ بوو، کەوتە دووی، پاشان پاپلۆ دابەزی، ئەوجا فرناندۆ لە کۆتاییشدا نۆرە گەیشتە سەر (سلدادرا) کۆڵە پشتەکەی هەڵگرت و سەرەوژێر ڕێی گرتەبەر.

٧

کاتێ ئەمیلیانۆ گەیشتە ئەو شوێنەی کە وەك عەمبارو کۆگا وابوو، لە دەرگای دا، بێ ئەوەی چاوەڕێی وەڵام بێت چووە ژوورێ، لەوێدا هەندێ کارتۆنی مۆم و سابوون و شتی دی کەڵەك کرابوون، ئەسپیژۆ لە پشت مێزێکی گەورەی رەنگبواردوودا دانیشتبوو، کاتێ کە میوانەکەی خۆی بینی، لە جێیەکەی خۆی نەبزوا، کە ئەمیلیانۆ گوتی بۆ داخوازی ژۆزفای کچی هاتووە، ئەو بەپێکەنینێکی ساردەوە گوتی، نەء، چونکە ئەمیلیانۆ کچەکەی دەکاتە سوورپێستێکی ئاسایی، ئاوازی دەنگی بەرز و ناقایل بوو، ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ کەوابێ پیاوێکی چاوچنۆك و پارە پەرستی وەکو خۆتی بۆ پەیدا کە، تا ببێتە فەرماندەری عەمبارو دەفتەری حیساباتی تۆیش بگرێتە دەست.

پاش ئەوەی کە لە دەرگا چووە دەرێ، بێ ئەوەی سەیری پشتەوە بکات بەتوندی دەرگاکەی ڕاکێشا.

سەربازە چەکدارەکان، لە دەرێی ماڵەکەی ئەسپیژۆ چاوەڕێی ئەمیلیانۆیان دەکرد، ئەو دوو سەربازەی کە بوونە هۆی کوشتنی ئینۆسنت لە نێوانیاندا بەدی دەکران، یەکێ لەوانە دەستی راستی ئەوی دیش دەستی چەپی ئەمیلیانۆیان گرت، لە خۆشییانا دەمیان تا بناگوێ داچەقاندبوو، ئیتر لە ئەمیلیانۆ نەدەترسان، ئەمە ساتێ بوو کە لەمێژە چاوەڕێیان دەکرد یەکێ لەو دوو سەربازە دەستەکانی ئەمیلیانۆی لەپشتەوە بەست و ئەوی دیش گوریسێکی نایە گەردنی و سەری گوریسەکەی بەستە قەد زینی ئەسپی فەرماندەی سەربازەکان، ئەو کەسەی کە گوریسی گەردنی (ئینۆسنت)ی کێشابوو و ببووە هۆی مەرگی ئینۆسنت، گوتی:

ـ ئینۆسنتی بەدبەخت مرد، ئێستا نۆرەی ئەمیلیانۆی بەدبەختە هەندێ بێدەنگ بوو و، پاشان بەردەوام بوو گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ زاپاتا؟

پرسیارەکەی بە ناتەواوی مایەوە، پێکەنینێکی گەن کەوتە سەر لێوانی، فەرماندەی سەربازەکان، سواری ئەسپەکەی بوو، ئیشارەتی دایە ئەوانی دی تا بکەونە ڕێ لە هەر لایەکی ئەمیلیانۆدا شەش سەرباز ڕێیان گرتبووە بەر و فەرماندەش ڕاهنماییانی دەکردن.

هێشتا چەند هەنگاوێ نەرۆیشتبوون هەندێ جووتیار لە مەیدانی گوندەکەدا دەرکەوتن، ئۆفیمۆ و پاپلۆ و فرناندۆ لەنێوان ئەواندا بوون، کاتێ ئۆفیمۆ براکەی بەم شێوەیە بینی دەمی نایە پەناگوێی پاپلۆ و شتێکی پێ گوت، پاپلۆش قسەکەی بە فرناندۆ گەیاند، فرناندۆش بەنزیکترین جووتیارێ کە لە تەنیشتی بوو قسەکەی گەیاند، پاشان ئۆفیمۆو پاپلۆو فرناندۆ بەپەلە دوور کەوتنەوە، بەڵام جووتیارەکان بەبێ بایەخی و لەسەرخۆ کەوتنە دوای سەربازەکان، کاتێ کە زیندانی و سەربازەکان گەیشتنە کێڵگەیێك ـ کەمایەی ناکۆکی جووتیارەکان بوو ـ فەرماندە چاوی بە هەندێ جووتیاری دی کەوت لەبەر دەمیانەوە دەرکەوتن، فەرماندە سەیرێکی پشتەوەی کرد بینی ژمارەی جووتیارەکان زیاتر بوون و بە دوویانەوەن، سەرەڕای ئەمەیش لە گردەکەی لای چەپییەوە هەندێکی دی دەرکەوتن بەرەو پێش دەهاتن، چەند سەد مەترێکیش لە خوارووی جادەکەدا ئۆفیمۆ ڕەشمەی ئەسپەکەی ئەمیلیانۆی بەدەستەوە بوو لەگەڵ پاپلۆو فرناندۆ زیاتر لە دوانزە چەکداری دیش وەستابوون.

فەرماندە دەستووری وەستانی دا و هاواری کرد:

ـ ڕێیەکە بکەنەوە.

هیچ کەسێ وەڵامی نەدایەوە و چ کەسێکیش نەچووە کەنارەوە، فەرماندە لەسەر زینەکەی خۆی راست کردەوە و گوتی:

ـ ئەم پیاوە تاوانبارە، ئێوەش بەم کارەتان بەهاوبەشی تاوانی ئەو دەژمێردرێن.

وەکو ئەوەی کەسێ گوێی لە قسەکانی نەبێ، ورتە لە دەمی کەسەوە نەهاتەدەر فەرماندە سەیرێکی سوارەکان و پیادەکانی کرد کە وردە وردە لە دەوری سەربازەکان کۆ دەبنەوە، گوتی:

ـ دەتانەوێ چ بکەن؟

پیرەمێردێ کە ناوی لازارۆ بوو، هەنگاوێك هاتە پێشەوە و گوتی:

ـ جەنابی رەئیس، ئێمە دەمانەوێ دڵنیابین کە زیندانییەکە فیرار ناکات، چونکە ئەگەر نیازی فیرارکردنی هەبێت، ئەوا ئێوە لە پشتەوە دەیدەنە بەر گوللە وانییە جەنابی سەرۆك؟

فەرماندە بەتووڕەییەوەو لەسەریەك پەنجەی دەکێشایە قەد زینەکە، کاتێ کە دەستی بە قسان کرد دەنگی دەلەرزییەوە، گوتی:

ـ ئێوە دەتانەوێ سەرپێچی لە قانون بکەن.

لازارۆ، سەری راتەکاند و گوتی:

ـ کەیفی خۆتانە، ئێمە بەیارمەتی ئێوە بۆ وەجێهێنانی قانون یاریدە دەدەین، ئێمە زیندانییەکەمان دەپارێزین.

فەرماندە ساتێ بێدەنگ بوو، دەیویست قسان بکات (سلدادرا) لەنێوان خەڵکەکەوە هاتە دەرێ، بەدوودڵییەوە سەیری دەکرد و دەستووریدا.

ـ لە ئەسپەکە دابەزە.

بێدەنگی دەستی بەسەردا گرتن، فەرماندە لە ئەسپەکە دابەزی، گوریسەکەی لە زینی ئەسپەکە کردەوە، زۆر بەئارامییەوە دەجووڵایەوە لە

ترسانا دەستەکانی دەلەرزین، گوریسەکە کەوتە سەر زەوی یەکێ لە جوتیارەکان بەچەقۆ گوریسەکەی ئەمیلیانۆی بچڕاند پاشان ئەمیلیانۆ ئەڵقەی گوریسەکەی لە گەردنی خۆی داماڵی خستیە سەر زەوی، بەبێ ئەوەی سەرنجی فەرماندە بدات، بە تەنیشتیا تێپەڕی بەرەو لای ئۆفیمۆ چوو (پلانکۆ)ی لەدەست وەرگرت، ئەمیلیانۆ سوار بوو، ویستی ببزوێ، دەنگی فرناندۆ بەرز بووەوە.

ـ (زاپاتا)

ئەمیلیانۆ سەرنجی ئەوی دا، فرناندۆ گوتی:

ـ بەرلەوەی سەربازەکان ڕووداوەکە بە تەلەگراف بنێرن، سیمی تەلەگرافەکە بپسێنن.

ئۆفیمۆ شمشێرە کورتەکەی هەڵکێشا، لەو شوێنەی کە دەستی بە سیمەکە دەگەیشت بەرەو ئەوێ چوو، فەرماندەی سەربازەکان لە نیازیان گەیشتبوو خۆی قیتەوە کرد گوتی:

ـ دەست لە سیمەکان مەدەن ئەم کارە یاخیبوونە، دژ بەدەوڵەتە.

ئەمیلیانۆ دوودڵ بوو، ئەو دەیزانی گەر سیمەکان بپسێنن ئەوا ڕێی گەڕانەوە لە خۆی دەبڕێ. هیچ یەکێ لەوانیش توانای ئەوەی نەبوو پاش ڕووداوەکە بەرەو ماڵ و ژیانی خۆی بگەڕێتەوە. ئەمیلیانۆ سەرنجی جووتیارەکانی دا، ئەوانیش ڕوخساری پڕ ئومێدیان بڕیبووە، ئەمیلیانۆ. پاشان بەبراکەی گوت:

ـ بیپسێنە.

سیمەکان بە شمشێرەکەی ئۆفیمۆ پسان لەسەر زەویدا پەرت بوون.

٨

هــەنـدێ دەیــانـگـوت بـۆ خـەبـاتـکـردن دواکـەوتـوون و درەنـگـە، هـەندێکیش بـاوەڕیـان وابوو، کە هێشتا کاتی نـەهـاتووە، هـەندێکی دی دەیـانگوت ئێستـا وەرزی جەنگ و پێکدادان نییە، منگەمنگیـان دەکرد و دەیـانگوت دەبێ تـا زستـان سـەبر بکەن، لە زستـاندا کە سـارد دەبـێ چـاکـتـر خـەبـاتـیـان جـۆش دەدرێ، چـەنـد کـەسێکـی دی بەهـاریـان پێ چاکتربوو، هـەندێکی دیان پێشنیـاریـان دەکرد پـایز هــەڵـبـژێرن، بــەڵام کــاتــێ کــە لــە (ئــەیـالا)دا جـۆش و خـرۆشی جەمـاوەری گەیشتە پۆپە، ئەمیلیـانۆ زاپـاتـا پیـاوانی خۆی بۆ جەنگ ئـامـادە کرد، ژەنراڵ پورفیرویو دیـاز لـە شاری مـەکسیکۆ، دەستووری دایە مەئمورەکانی خۆی.

تریفەی زیوینی مـانگ بەسەر بـاغەکەی دۆن نـاسیۆدا پـان ببووەوە لە پشتی دار مۆزەکـانەوە ئۆرکستریێکی چکۆلە مژولی ساز ژەنین بوون، لەنێو بـاغەکەدا مێزێکی گەورەی جوان دانرابوو، دۆن نـاسیۆ و دوو کەسی دی لـەگـەڵ ژنـەکـانـیـان لـە پشتـی مێزەکـەدا دانیشتـبـوون، یـەکـێ لـە پـیـاوەکـان (ژەنـراڵ فـۆنـتس) بـوو، ئـەنـدامـە درشتـەکـانـی لـەشی لـەنێو ئـونـیـفـورمـی سەربـازیدا پـۆشرابـوو چـەند مـیدالـیـایێکی جـۆراو جـۆر بـەسەر سینگیەوە بوون، یـەکێ لەو میدالانـە خـاجی ئـاسن بوو، پیـاوەکەی تـەنیشتی یـەکێ بوو لە موڵکدارە گەورەکـان، نـاوی (دۆن گـارسیـا) بوو، ڕیشی چڕو چرچێکی لـەرادەبـەدەر بـەروخسـارییـەوە بـوو، ژنـەکـانـی ئـەم دووانـە پـیر و کـەمدوو بــوون، ژنــەکــەی دۆن نــاسیــۆ گــەنــج و جــوان بــوو، دۆن نــاسیـۆ رووی گەشابووەوە و هـەندێ مـەست دەکەوتـە بـەرچـاو و گوتـی:

ـ ئـەم زەویـیـانـە هـی سوورپـێستـانـی دەستـکـورتـە، لـە کـاتـی ئـازادی

مەکسیکەوە تا ئێستا هی ئەوانە دەبێ زەوییەکانیان بدرێتەوە. چونکە ئێوە پێویستیتان بەو زەوییانە نەماوە.

دۆن گارسیا، هەندێ تووڕە بوو گوتی:

ـ تۆ مەستی، من بۆ ئەم زەوییانە پارەیێکی زۆرم خەرج کردووە و نیازم وایە سوودیان لێ وەرگرم و ئەم بیابانی گەنمەشامییە بکەمە بەهەشت. ئەمما دەربارەی سوورپێستان، خۆتان چاکتر دەزانن کە ئەم ئاژەڵانە چاوەڕێی ئەوەیان لێ ناکرێ سەر لە زانستی مۆدرنی کشتوکاڵ دەرکەن. نۆکەرێکی پێست سوور، بێ ئەوەی روخساری تێکچێ هەندێ گۆشتی نایە بەر دەستی دۆن گارسیا.. دۆن گارسیا پارووییێکی دیی هەڵگرت و گوتی:

ـ با بەدحاڵیبوون نەکەوێتە نێوانەوە، سوور پێستەکان هاوسێی منن، من رقم لێیان نییە، ئەوانیش منیان خۆش دەوێ.

دۆن ناسیۆ پێکەکەی خۆی پڕکرد. دەیویست لەسەرمێزەکە داینێ، دەنگ و ورتە ورت لە گۆشە و کەناری باغەکە بەرز بووەوە، پاش چەند ساتێ هەندێ جووتیار بەشمشێرە کورتەکانیانەوە لە چوار لاوە نزیکیان بوونەوە ئەمیلیانۆ لە پشتی جووتیارەکانەوە بوو، دۆن گارسیا بە شڵەژان و نیگەرانییەوە گوتی:

ـ چ بووە؟ ئەمانە کێن؟

دۆن ناسیۆ بەتینووێتییەکی سەیرەوە پێکەکەی هەڵدا و بە زەردەخەنەوە گوتی:

ـ هەندێ لەو هاوسێیانەن کە تۆیان خۆش دەوێ.

دۆن گارسیا کۆکەیێکی کرد. هاوسەرەکەی دڵنەوایی دەدایەوە، لەم کاتەدا پاپلۆ لە تاریکییەوە هاتە دەر، بۆ رێزنواندن شەبقەکەی گرتبووە دەستی لەبەردەم دۆن گارسیا چەمییەوە و گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ دەیەوێ بزانێ ئایە تا ئێستا هیچ ئەنجامێ بەدەست هاتووە

یا نەء ناتوانیٚ لەمە زیاتر ماتڵ ببێت.

دۆن ناسیۆ بە لەتردان لەجێیەکەی هەڵسا و بەمیوانەکانی گوت:

ـ ئەمیلیانۆ زاپاتا هاتە لای من و تکای کرد کە زەوی جووتیارەکان بەر لەوەی وڵات لە نێو ئاگری شۆڕشدا بسووتێت بدرێتەوە بە خاوەنەکانیان منیش تەنها کاریٚ کە دەمتوانی ئەنجامی بدەم ئەوە بوو ئێوەی بەڕێز دەعوەتکەم و تکاتان لیٚ بکەم کۆتایی بەم تراژیدیایە بێنن.

ژەنەراڵ فۆنتس چەنگاڵەکەی بەرز کردەوە و گوتی:

ـ سوپا بەزاراوەی تراژیدی ئەمە سەرکوێر دەکات، ئێستا ئەوان بەڕێوەن.

دۆن ناسیۆ بە غەمبارییەوە گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ باوەڕت بیٚ من داوای سوپام نەکردووە و هیچ دەخلێکم لەم کارەدانییە.

زاپاتا بەدەنگێکی مولائیم کە حەسرەت و نائومێدی لەنێویدا شەپۆلیان دەدا گوتی:

ـ دۆن ناسیۆ خوا حافیز.

قەد و باڵای لە سێبەردا نەدەبینرا، کاتیٚ کە قسەی کرد و کەوتە ریٚ، ژەنراڵ فۆنتس هەستی شوێنەکەی کرد، بەئارامییەوە دەستی برد و دەمانچەکەی لە کیف دەرهێنا ڕووەو پشتی ئەمیلیانۆ زاپاتا سێرەی گرت بەڵام کە ویستی پەلەپیتکە بترازێنیٚ دۆن دەستی ئەوی بەرەو پاش کێشا و دەمانچەکە کەوتە سەر زەوی، هەر لەم کاتەدا نۆکەرە سوورپێستەکە بەروانکی تایبەت بە نۆکەرانی لەبەر خۆی داکەند و لەسەر کورسییەك داینا کەوتە دوای زاپاتاوە.

دۆن ناسیۆ بە لەتردان هەتا دەرگای باغەکە چوو، سەرنجی خۆی چەقاندە سەر تاریکییە بیٚ کۆتاییەکەی شەو (ژەنەراڵ فۆنتس) گوتی:

ـ بە نەجات بوونی ئەو پیاوە، تۆ ئەبیتە هۆی کوژرانی هەزاران کەس لە نێو ئەوانەشدا خودی خۆت.

دۆن ناسیۆ وەڵامی نەداوە، وەك ئەوەی چاوەڕێی بیستنی شتێ بێ، دەنگی شکاندنی دەرگایێك بیسترا، زەردەخەنەیێك لێوەکانی لە یەك جیاکردەوە، ئەمجا دەنگێکی گەورەتریان بیست، دۆن گارسیا بەترس و لەرزەوە لە جێیەکەی خۆیەوە هەڵساو پرسی:

ـ ئەمە دەنگی چی بوو؟

دۆن ناسیۆ هەر بەزەردەخەنەوە گوتی:

ـ دەنگی شکاندنی مەشجەبەکەی من بوو.

گەڕایەوە سەر مێزەکە، پێکێکی دی گرتە دەستی گوتی:

ـ ئێستا ئەوان بوونە خاوەن چەکیش..

٩

ئەوان ئێستا تفەنگیان هەیە، بەڵام نەك بە ئەندازەی پێویست، فیشەکیان نەبوو، چەند دەقیقەیێك، چەند سەعاتێك، ئەو پەڕەکەی ڕۆژێ، خۆ سەربازەکانی ژەنراڵ پورفیریو دیاز دەگەنە سەریان و هێرشیان بۆ دێنن، دەبا بەزووترین کات وەخۆ کەون و دەست بە کار بکەن.

دەستەیێك لە سەربازەکان گەیشتبوونە جێیەکی جادەکە، لق و پۆپی دارەکان سەریان خستبووە سەر جادەکە، لە پشتی بەردێکی لای چەپی جادەکە یەکێ لەسوارانی زاپاتا دەستی نایە بناگوێی و سەری بەرزکردەوە وەکو چەقەڵ لووراندی. یەکێ لە دوو ئەفسەرەکە کە فەرماندەی دەستەکە بوون بە شڵەژانەوە سەرنجی دەوروبەری خۆی دا و پرسیی:

ـ ئەمە چ دەنگێ بوو؟

ئەفسەری دووەم بەخوێن سارییەوە وەڵامی دایەوە:

ـ چەقەڵە...

ئەفسەری یەکەم قەناعەتی بەم وەڵامە نەبوو، دەستەی سەربازەکان هەر بەرەو پێش دەڕۆیشتن، لوورەکە دووبارە بووەوە، هەر کە دەنگدانەوەی لوورەکە ئەو ناوەی پێچایەوە لە نێوان لق و پۆپی دارەکانی هەردوو لای جادەکە، پیاوانی زاپاتا کە کراس و پانتۆڵی کەتانی سپییان لەبەردابوو، خۆیان هەڵدایە سەر سەربازەکان، پاش چەند دەقیقەیێك وەزع ئارامی تێکەوتەوە، زەردەخەنەی سەرکەوتن بەسەر لێوانی پیاوانی زاپاتاوە، لە نێوانی درەختەکانەوە دەرکەوتن هەندێکیان ئەسپی سەربازەکانیان بەدووی خۆدا ڕادەکێشا، هەندێکی دی پۆشاك و کەوشی دەستکەوتی پێ

بوو، هەندێکی دی چەکی سەربازەکانیان پێ بوو ئەمیلیانۆ زاپاتا لەسەر (پلانکۆ) چاوەڕێی ئەمان بوو، ئۆفیمۆ، کەرابەری ئەم هێرشەی کردبوو بەپێکەنینەوە بەرەو لای براکەی چوو و گوتی:

ـ سەیرکە بزانە چ ئەسپانی چاکم بۆ وەدەست هێناوی..

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ ئەی فیشەك؟ ئێمە پێویستمان بە تەقەمەنییە.

ئۆفیمۆ گوتی:

ـ ئەسپی چاکن.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ ئەسپ، بەتەنها کەڵکی چی هەیە، ئێمە چۆن دەتوانین بە بێ فیشەك و تەقەمەنی خەبات بکەین؟

پاشان جڵەوی (پلانکۆ)ی کێشا و هاواری کرد.

ـ ئێمە پێویستمان بە تەقەمەنییە.

لەو شوێنە دوور کەوتەوە.

١٠

ئەوان کەمێ دینامیتیان لە جبەخانەکەی دۆن ناسیۆدا دەس کەوتبوو، بەڵام بە دینامیت لەگەڵ سەربازەکانی پورفیریو دیاز جەنگ دەکرا، شەوێ لە ئەشکەوتەکەدا دایان نابوو دەربارەی ئەم مەسەلەیە کەوتنە گفتوگۆ، هەندێکیان باوەڕیان وابوو تا درەنگ نەبووە خۆ تەسلیم کەن، بەڵام ئەمیلیانۆ گوتی پاش پساندنی سیمەکانی تەلەگرافەکە، ڕێی گەڕانەوە نییە. لە کۆتاییدا (سلدادرا) پێشنیازی کرد کە دینامیتەکان بخرێتە بەر دەستی ژنانەوە چونکە چاکتر سوودی لێ وەردەگرن.

هەتاو لە گۆشەی ئاسۆوە هەڵات، مەئموری شەستیر لەسەر بورجی حەرەسیاتی قەڵاکە تووشی دڵە تەپێ ببوو، بەعەقڵی کەسدا نەدەچوو زاپاتاو پیاوەکانی جورئەتی ئەوەیان هەبێ هێرش بهێننە سەر قەڵایێکی پڕچەکی سەختی وەك ئەم قەڵایە، بەڵام سەرەڕای هەموو شتێکیش کەسێ نەیدەتوانی لەدەس ئەم سوورپێستانە دڵنیابێ. فەرماندەی قەڵاکە پرسیاری لە حەرەسەکەی سەر بورجەکە کرد:

ـ چ هەواڵێ نییە؟

سەربازەکە گوتی:

ـ تەنها چەند ژنێك.. هیچی دی دیارنییە.

بە پەنجە ئیشارەتی بۆ ناوەڕاستی مەیدانەکە کرد و بەردەوام بوو.

ـ خۆیان بۆ کڕینی پێداویستی ڕۆژانەیان ئامادە کردووە.

سەربازێکی دی سەری خۆی راتەکاند و گوتی:

ـ من لەم ژنە سوورپێستانە دڵنیانیم.. وەك لە پیاوانیان دڵنیانیم..لە

مانیش.. نزیکی دەرگای قەڵاکە هەندێ ژن هاتوچۆیان دەکرد، (سلدادرا) بە لێهاتووییەوە فەرمانی بەسەریاندا دەدا.

فەرماندەی قەڵاکە هاواری کرد:

ـ ئا لێرەدا چ دەکەن؟

سلدادرا شتیکی چپانە گوێی ژنان.. ژنان سەبەتەکانی خۆیان لە کەناری دەرگای قەڵادا لەسەر زەوی دانا، هەریەکە، بەئاسپایی دوورکەوتەوە، فەرماندەی قەڵاکە هاواری کرد:

ـ برۆ خوارێ ئەو سەبەتانە بێنە.

بەرلەوەی سەربازەکەی کە ئەم کارەی پێ سپێردرابوو بگاتە خوارێی قەڵا پیرەژنی رەنگ و روو گەشاوە مەشخەڵێکی بەدەستەوە بوو بەرەو قەڵاکە رایکرد کاتێك کە نزیکی دەرگاکە بووەوە، دەسرێژی شەستیر پەلە خوردی پێ کرد، پیرەژنەکە مەشخەڵەکەی دەستی دەگوشی و بە سکە خشێ خۆی گەیاندە دەرگاکە، لە سەر زەوییەکەدا هەندێ بارووت دەبینرا کە دەگەیشتە سەبەتەکان، پیرەژن مەشخەڵەکەی خستە سەر بارووتەکە، دەستریژی دووەمی شەستیرەکە پیرەژنەکەی کون کون کرد. ئاگر لەبارووتەکە بەربوو بە پەلە ئاگر بەرەو قەڵاکە دەچوو، پاش هەندێ دەنگی تەقینەوەیێکی گەورە دێی هێنایە لەرزین پاش تەقینەوەکە لەهەر ماڵێکەوە چەند چەکدارێ هاتنە دەرێ هەندێکیان پیادە و هەندێکیان سوار، هێرشیان بردە سەر قەڵاکە، لە کەلێنی دیوارە رووخاوەکە چوونە نێو قەڵاکە. ئەمیلیانۆ بەسەر ئەسپەکەوە سەیری دەکردن، هێشتا نەببووە نیوەرۆ تەقەمەنییەکی چاکیان دەست کەوت.

١١

بووه ئێواره، بۆنی شوومی مەرگ لە ئاسمانی ئەو شوێنەوە بەرز دەبووەوە هەندێ لە پیاوانی ئەمیلیانۆ خەوتبوون و هەندێکی دییان مژولی شیو خواردن بوون، ژنەکانیان چێشتیان لێ نابوو، چەند هەنگاوێ لەولاترەوە جەستەی پیاوانی زاپاتا و سەربازەکان کەوتبوونە سەریەك. ئەمیلیانۆ گەیشتە مەیدانی دێ، لە پشتی مێزێکەوە کە لەوەبەر تایبەت بوو بە فەرماندەی قەڵاکە دانیشت، خەڵکەکە بە سەرنجی خۆشەویستییەوە لە دەوریا کۆبوونەوە. لەسەر مێزەکەدا دیارییەکانی خەڵکەکە دەبینرا دەستە گوڵ و مریشکی سوورەوەکراو، تەنانەت بەرازێکی برژاو دەبینرا، پاپلۆ و ئۆفیمۆ لە نزیکی مێزەکەوە لەسەر زەوییەکەدا دانیشتبوون پێیان درێژ کردبوو، ئۆفیمۆ بتڵێکی نیوە خاڵیی، زوو زوو بەرەو لێوەکانی خۆی دەبرد، پیرەژنێك چەپکە گوڵێکی بەدەستەوە بوو لە زاپاتا نزیك بووەوە و گوتی:

ـ ئارەزووم دەکرد لە ڕۆژێکی ئاوهادا بتبینم.

پاشان ڕێی بۆ پیاوێکی چڵکنی ڕیشدار کە پۆشاکی کەتانی جووتیارانی لەبەردابوو خۆش کرد، ئەم پیاوە بەپەلە بەرەو پێش دەهات و منداڵێکی شڵەژاوی بەدووی خۆیدا رادەکێشا، هەر کە گەیشتە مێزەکەی زاپاتا گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ، ئەو شەستیرەکەی دوێنێ شەو لەسەر تەپۆلکەکەوە تەقەی لێ دەکردن دێتەوە بیرت.

ـ بەڵێ لە بیرمە.

ـ ئەم منداڵە چکۆلەیە و براکەی لە نیوە شەودا خۆیان گەیاندە ئەوێ هەردووکیان بە ئازایەتیێکی لە رادەبەدەر توانییان دەست بەسەر شەستیرەکەدا بگرن. ئەمیلیانۆ زەردەخەنەیەکی بۆ منداڵەکە کرد و لێی پرسی.

ـ تۆ ئەم کارەت کرد؟

منداڵەکە بەدەنگی منداڵانەی خۆی وەڵامی دایەوە:

ـ بەڵێ جەنابی سەرۆك.

ـ ئەی کوا براکەت؟

ـ کوژرا.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ دەبێ پاداشتت بدرێتێ، بڵێ بزانم چیت دەوێ؟ ئەو بەرازە برژاوە؟

حەز لە چاوانی منداڵەکەدا نەدەبینرا، بە ئەسپایی سەری وەرچەرخاند چاوانی لەسەر پلانکۆدا لەنگەری گرت.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ بەڵام نەك ئەسپەکەی من.

منداڵەکە ماوەییێك دوودڵ بوو، پاشان سەری راوەشاند.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ پلانکۆ ئەسپێکی چاکە بەڵام.. قەیدی نییە با بۆ تۆ بێ.

منداڵەکە سواری پلانکۆ بوو دەورەی پێ لێدا، زاپاتا بۆ چەند ساتێ بەرەو کەناری مەیدانەکە چوو بەتەنهایی تێدەفکری، پاشان گەڕایەوە بۆ لای مێزەکە، لەم کاتەدا ئەسپیژۆ لە بەردەمیا سەوز بوو کە لەسەر یەك دەچەمییەوە و بەرز دەبووەوە و گوتی:

ـ دۆن ئەمیلیانۆ دۆستی ئازیزتر لە گیانی من! شانازی دەکەم نوێنەرانی ڕابەری گەورەمان فرانسیسکۆ ماردۆت پێ بناسێنم.

سێ ئەفسەر هاتنە پێشێ، فرنانندۆ لە پشتی ئەوانەوە بوو. بە پێکەنینەوە تەوقەی لەگەڵ زاپاتا کرد، لە گیرفانی خۆی کاغەزی لۆك و مۆرکراوی دەرهێنا و لەسەر مێزەکەی دانا، ئەمیلیانۆ دەستی

بەكردنەوەی كاغەزەكە كرد، بەڵام باوەڕی گۆڕی، بانگی پاپلۆ و ئۆفیمۆی كرد لەنێو خەڵكەكەوە بەرەو پێش هاتن ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ ئەمەم بۆ بخوێنەوە.

پاپلۆ بە دڵنیاییەوە كاغەزی لۆك و مۆركراوی كردەوە بەم شێوەیە خوێندیەوە: بۆ ئەمیلیانۆ زاپاتا..من فرانسیسكۆ ماردۆم، بەناوی رابەری هێزەكانی ئازادیخوازەوە ـ ئێوە بە فەرماندەی هێزەكانی جنوب دادەمەزرێنم ئومێدەوارم ئەو ڕۆژە زوو بگات تۆ بە سەركەوتووانە ماچ كەم و پیرۆزباییتان لێ بكەم...بژیت مەكسیك.

پاپلۆ هەندێ وەستا و پاشان گوتی:

مادرۆ بەدەستی خۆی ئەم نامەیەی ئیمزا كردووە.

زاپاتا نامەكەی لە دەست وەرگرت، بە زەردەخەنەیێكەوە كە نیشانەی ڕەزامەندی ناخی دەنواند، سەرنجی خەتەكانی نامەكەی دەدا، ئۆفیمۆ هەندێ مەست بوو هاواری كرد.

ـ ئێستا دەبێ تۆ پۆشاكی ژەنەراڵەكان بپۆشی و میدالەكانی ئەوان بخەیتە سەر سینگ.

پاشان دەستی بۆ گیرفانی برد و شتێكی دەرهێنا لە میدال دەچوو لە سینەی ژەنەراڵ فۆنتسی كردبووەوە، دایە دەستی ئەمیلیانۆ و گوتی:

ـ ئەمە بخەرە سەر سینەت.

ـ ئەمەت لە كوێ هێنا؟

ئۆفیمۆ بەبێ ئەهمیەتەوە شانەكانی بەرز كردەوە و گوتی:

ـ لە سینەی ژەنەراڵێك..

١٢

کـاتـێ داخـوازی هـاتـه پـێشێ، خـودی سـیـنـیـور ئـەسـپـیـژۆ بـۆ شـایـی ئەوان گەلێ بەپەلە تر بوو دەیگوت، لە هەموو خاکی مەکسیکدا جگە لە زاپاتا کەسێکی دی نییە شایستەی هاوسەری ژۆزفای کچی بێت، ئێوارەی ڕۆژێك، ژۆرفا و دایکی و پووری لە دەوری مێزێکدا دانیشتبوون گوێیان بۆ زاپاتا و باوکی ژۆزفا هەڵخستبوو، کە قسەکانیان بە دڵ با پێدەکەنین، بەدڵیشیان نەبا گرژ دەبوونەوە کـاتـێ کـە ئـەم ڕووداوە سارد و وشکـە کـۆتـایـی پـێ هـات زەردەخەنەیێك لێوە جوانەکانی ژۆزفای لەیەك ترازاند.

سەعـاتـێ دەبـوو ئـەمـیـلـیـانـۆ لـەگـەڵ ژنـەکـەیـدا لـە ژووری دانـیـشـتـبـوو و چکلیتی گەرمی دەخوارد، لە دەرێدا دەنگی جۆراو جۆر دەبیسترا، پاش مـاوەیـێك، روخساری گـەش و بـەزەوقـی پـاپـلـۆ لـەنـێو چـوارچـێوەی پەنجەرەکەدا دەرکەوت و گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ.

هـەندێ تـووڕەبـوون دەستـی بـەسـەر زاپـاتـادا گـرت و بـەدەمـارگـیـرییـەوە گوتی:

ـ بڕۆ گومبە.

پاپلۆ سەری راوەشاند گوتی:

ـ هـەواڵـێکـم پـێیـە دەبـێ ئـاگـادارت کـەمـەوە (دیـاز) مـەکسیکـی بـەجـێ هێشتووە.

ئەمیلیانۆ لە جێ هەڵسا و بە ئاسپایی ژۆزفای لە باوەش گرت و گوتی:

ـ ئیدی جەنگ و خوێنڕژتن تەواو بوو.

پاشان لێوە درشت و جوانەکانی ماچ کرد هەر لە هەمان کاتدا خەڵکی گوندەکە بۆ فیرارکردنی ژەنەراڵ پورفیریودیاز و ژن هێنانی ئەمیلیانۆ زاپاتا جەژن و شادییان دەگێڕا، لە پشتی پەنجەرەکەدا کۆببوونەوە بەدڵ و بەگیان خۆشحاڵییان دەنواند.

١٣

کـاتـیٚ کـە ئـەمـیـلـیـانـۆ، چـاوانـی کـردەوە، تـازە گـزنـگ دادەبـاری و سـپـێـدەی دابـوو، دوو تـا سـیٚ سـەعـاتیٚ خـەوتـبـوو، ژۆزفـاش لـە تـەنـیـشـتـی و لـەسـەر قـەرەوێڵـەکـە خـەوتـبـوو و دەمـی داچـەقـیـبـوو، زوڵـفـە ڕەشـەکـانـی بـەسـەر روخـساریـا شـۆڕ بـبـووەوە بـەڵام هـەمـوو ئـەنـدامـە وردەکـانـی روخـساری نـەپـۆشـیـبـوو.

ئـەمـیـلـیـانـۆ ئـەو ڕۆژەی وەبـیر هـاتـەوە، چـۆن گـوڵـێکـی زۆر کـڵـێـسـا چـکـۆلـەکـەی دێـی رازانـدبـووەوە، سـەدان کـەسـی خـەڵـکـی گـونـدەکـە لـە کـڵـێـسـادا کـۆبـبـوونـەوە گـوێـیـان لـە قـسـەکـانـی (کـەشـیـش) راگـرتـبـوو، ئـەو ڕۆژە پـیـرۆزبـایـیـیـان لـیٚ دەکـرد و شـەرابـیـان دەخـواردەوە و سـەمـایـان دەکـرد گـۆرانـیـان دەگـوت. هـەنـدێـکـیـان تـەوقـەیـان لـەگـەڵ دەکـرد، هـەنـدێـکـی دیـش نـوکـتـەیـان دەگـوت، زادەی بـیـر هـاتـنـەوەی ئـەم یـادگـارانـە بـزەیـێـکـی کـەم ڕەنـگ لـەسـەر لـێـوە وشـکـەکـانـیـا نـەخـشـی بـەسـت، بـەڵام لـە نـاخـیـا هـێـشـتـا بـە شـێـوەیـەکـی نـادیـار دەلـەرزی، لـە حـەوشـەی پـایـنـی پـەنـجـەرەکـە هـێـشـتـا پـاشـمـاوەی جـەژن و شـادی مـابـووەوە، کـەسـیٚ گـیـتـاری دەژەن، ژنـیٚ بـەدەنـگـێـکـی نـاسـك و خـەمـاوی گـۆرانـی دەگـوت.

ئـەمـیـلـیـانـۆ هـەڵـسـا، بـەئـاسـپـایـی نـزیـکـی پـەنـجـەرەکـە بـووەوە، سـەیـرێـکـی خـوارەوەی کـرد..

لـە پـەنـای دیـوارەکـەدا، نـزیـکـەی دوانـزە کـەس لـەسـەر زەویـدا دانـیـشـتـبـوون بـتـڵـێـکـی شـەرابـی گـەورە ئـەم دەسـت و ئـەو دەسـتـی دەکـرد، کـاتیٚ ئـەمـیـلـیـانـۆ سـەیـری کـرد، ئـۆفـیـمـۆی برای و پـاپـلـۆ و فـرنـانـدۆش لـەوێـدان بـزەیـێـکـی هـاتیٚ. لـەم کـاتـەدا ئـۆفـیـمـۆ بـەلای راسـتـدا چـەمـیـیـەوە و روخـساری فـرنـانـدۆی مـاچ کـرد و پـێـی گـوت:

ـ من تۆم خۆشدەوێ فرناندۆ.. بەڵام حەزم لەسەروسەکوتت نییە هەرگیز حەزم لە سەروسەکوتت نەبووە.

فرناندۆ وەکو ئەوانی دی مەست نەبوو، بە تاڵی و بێزارییەوە گوتی:

ـ هەموو شادن و جەژنیان بەرپا کردووە، کەچی هێشتا سەرکەوتنی یەکجارەکیمان بە نسیب نەبووە، دەبا تێکۆشان خوێنی لەمە زیاتری ڕشتبا.

ئۆفیمۆ هەندێ خۆی دوور خستەوە و گوتی:

ـ چاکە، گەلێ چاکە، نۆرەی کوشتن و خوێن رشتنیش دێت، بەڵام ئێستا دەربارەی ئەو شتانە قسان مەکە. وەرە با شادبین و خۆ مەست بکەین، پاشان بتڵە شەرابەکەی بۆ درێژ کرد، فرناندۆ قومێکی خواردەوە و گەڕانیەوە بۆ ئۆفیمۆ. ئەمیش نەیکردە نامەردی و دوا تکی داچۆڕاندە گەرووی خۆی.

ئەمیلیانۆ بەتەنیشتی قەرەوێڵە کۆنە برۆنزییەکەدا تێپەڕی، ژۆزفا لەخەو هەڵسابوو و سەیری دەکرد، ئەمیلیانۆ دەستە ناسکەکانی ژۆزفای لەدەست گرت و نەوازشی دەدا، ژۆزفا سەرنجێکی قووڵی تێ گرت و گوتی:

ـ گەلێ نارەحەت دیاری، مەگەر تۆ خۆشبەخت نیت؟

ئەمیلیانۆ سەری راوەشاند و گوتی:

ـ بنوو...

ژۆزفا دووبارە پرسییەوە

ـ لە چ شتێ نارەحەتی؟ پارچە زەوییێکی موناسیب، خانوویێکی چکۆلە بۆ خۆمان دروست دەکەین تۆیش خەریکی ڕواندنی شوتییە و ئەسپ رامکە و سەرپەرشتی مناڵەکانمان دەکەین.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ دوو دەست جل و بەرگی جوانیشت بۆ دەکڕم.

چەمییەوە و لێوانی هاوسەرەکەی ماچ کرد، بەڵام هێشتا نیشانەی نارەحەتی بەڕوخسارییەوە دیاربوو. ژۆزفا گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ جەنگ و خوێنڕێژی تەواو بوو وانییە؟

ـ بەڵێ تەواو بوو، مادرۆ لە پایتەختە، سبەی بۆ دیدەنی ئەو دەچم.

ـ منیش لەگەڵ خۆتا دەبەی؟

ـ ئەم جارەیان نەء.

ژۆزفا بەبێ هیچ پێشەکییێك گوتی:

ـ پێت وایە ئێمە منداڵمان ببێت؟

ـ ئەڵبەتە.

ـ کەوابێ ناوی هەر هەموویان دەنێم فرانسیسکۆ، چونکە فرانسیسکۆ مادرۆ ئاشتی و ئارامی هێنایە وڵاتی ئێمە.

ئەمیلیانۆ ئەم قسەیەی نەبیست، لەسەر قەرەوێڵەکەدا دانیشت ژۆزفا بەدەنگێکی ناسکەوە پرسیی.

ـ ئەڵێی لەمن نارەحەتی؟

ـ نەء ژۆزفا، پەیوەندی بەتۆوە نییە.

ـ ئەی چییە؟

ـ من سبەی بۆ دیدەنی مادرۆ و هاوڕێکانی دەچم. هاوڕێکانی مادرۆ هەمو خوێنەوار و شارەزان، لەوێدا ئەسپ و تفەنگەکەی من کەڵکی هیچ شتێکی نییە نووسین و خوێندن نازانم و هیچیش فێرنەبووم.

عارەقی شەرم نیشتبووە سەر توێڵی و هەندێکیش دەنگی دەلەرزی ژۆزفا هەناسەیێکی هەڵکێشا و دەستی مێردەکەی ماچ کرد و گوتی:

ـ ئەمەیە تۆی نارەحەت کردووە؟

ـ تۆ خوێندن و نووسینم فێردەکەی؟

ـ ئەڵبەتە.

ئەمیلیانۆ هەڵسا و لەسەر تاقێکدا کتێبێکی ئینجیلی هێنا و گوتی:

ـ ئێستا فێرم کە.

١٤

کاتیٚ ئەمیلیانۆ زاپاتا چووە لای فرانسیسکۆ مادرۆ کە مەکسیکی ئازاد کردووە و سەرۆك کۆمارە، گەلیٚ خۆشی بەچارەیا هات، نگای چاوە قاوەییەکانی گەلیٚ گەرم و میهرەبان بوو، دەمی هەمیشە زەردەخەنەی لەسەربوو، بەڵام روخساری.. روخساری پیاوێکی رابەر و بەئیرادە نەبوو، لاوازی و سستی ئیرادە لە روخساریدا دەباری، تەنانەت ریشە کورتەکەی نەیدەتوانی ئەوسستییە بپۆشیٚ، ئەمیلیانۆ تەوقەی لەگەڵدا کرد، هەرلەیەکەم ساتدا درکی بەوە کرد، ئەم دەستانە دەستی کەسیٚ نییە کاری قورس و زەحمەتی پیٚ ئەنجام دابیٚ و پەنجەکانیشی ئاشنای پەلەپیتکەی تفەنگ نین. لەسەر زەوییەکەدا نەخشەیێکی گەورەی مەکسیك پان کرابووەوە، فرانسیسکۆ مادرۆ بۆ زاپاتای شەرح دەکرد کە جەنگ دژ بەدیاز چۆن سەرکەوت. ئەمیلیانۆ بە سەبرەوە گوێی بۆ قسەکانی سەرۆك کۆمار هەڵخستبوو لە کۆتایی قسەکاندا ئەم پرسیارەی کرد، چ کاتیٚ زەوی جووتیارەکان دەدرێنەوە؟

سەرۆك کۆماری نوێی مەکسیك گوتی:

ـ ئەم کارە وەقتی پێویستی پیٚ دەویٚ، دەبیٚ لە هەموو لایەنەکانی وردبینەوە لێگەڕە تا شتێکت نیشان دەدەم.

دەستی بۆ هەندیٚ نەخشە درێژ کرد. کە لەسەرمێزەکەیدا بڵاو ببوونەوە، نەخشەیێکی چکۆلەی دەرهێنا و گوتی:

ـ سەیری ئێرە بکە ئالێرەدا دوو رووبار یەك دەگرنەوە، زەوییەکی بەپیتی لێیە، تەنانەت پێیان گوتووم، تەلارێکی گەورەو جوانیشی تیا دروست کراوە، ئایا دەزانی ئەمە چییە ژەنەراڵ زاپاتا؟

زاپاتا سەری راوەشاند، مادرۆ بەردەوام بوو

ـ ئەمە کێڵگەی تۆیە، هەر لە رۆژگارانی کۆنەوە، رەسم وابووە، پاداشت بردێتە ژەنەراڵە سەرکەوتووەکان. منیش ئەم کێڵگەیەت پێ دەبەخشم، تووڕەبوونێکی کوتوپڕ سەراپای ئەمیلیانۆی گرتەوە، نەیتوانی دەستی بەسەرابگرێ، لە کاتێکدا بەتوندی قۆناغی تفەنگەکەی دەکێشایە سەر زەوی ژوورەکە، گوتی:

ـ من بۆ ئەمە نەجەنگاوم کە کێڵگەیێك تەنها بۆ شەخسی خۆم وەدەست بێنم، ئەو زەوییانەی هی من و هی هەموو خەڵکانی دی بووە، چی لێ دێ؟

بەبێ پێشەکی نیشانەی ماندووبوون کەوتە سەر روخساری مادرۆ، گوتی:

ـ ژەنەراڵ زاپاتا تکا دەکەم دانیشە.

ـ نامەوێ دانیشم، دەمویست بزانم مەسەلەی زەوییەکان بەرەو کوێ دەچێت؟

ـ یەکە کاری منیش مەسەلەی زەوییە، بەڵام بەر لەوەی دەست بەم کارە بکەین دەبێ خەڵکەکە چەك کرێن، لە حەقیقەتیشدا یەکەم تکای من لە ئێوە ئەوەیە کە ئێوە و پیاوەکانتان چەکەکانتان دانێن و رێکخستنەکانتان هەڵوەشێننەوە.

ئەمیلیانۆ بە سەرسوڕمانەوە سەیری سەرۆك کۆماری دەکرد، تووڕەبوون و دەمارگیری لە روخساریا رەوینەوە بەڵام هێشتا دوودڵ بوو، مادرۆ گوتی:

ـ ژەنەراڵ سەیرکە.. ئایا تۆ باوەرت بە من هەیە؟

ئەمیلیانۆ دەستی دایە تفەنگەکەی و گوتی:

ـ بەقەد ئەوەیە کە خەڵك باوەڕی بەمن هەیە.. یانی تا ئەو کاتەی پەیمانەکان نەشکێ.. تەنانەت بۆ یەك دەقیقە زووتریش..

پاشان وەرچەخا و بەرەو دەرگا چوو، بەڵام بەرلەوەی بچێتە دەرێ

گوتی:

ـ من دەگەڕێمەوە بۆ ماڵ و چاوەڕێ دەکەم، تا بزانم دەربارەی زەوی، چ دەکەن بەڵام ئەوەیش بزانن کە زۆر چاوەڕێ ناکەم.

چەند ساتێ پاش ڕۆیشتنی ئەو ژەنەراڵ (هۆرتا) لەگەڵ ئاجودانەکەی[١] بە هەناسە برکێوە هاتە ژوورەکەی مادرۆ. ژەنەراڵ هۆرتا پیاوێکی گەلێ جدی بوو لە روخسارییەوە دیاربوو، بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی خۆی

هەموو کارێ دەکات هەر کە گەیشتە مێزەکەی مادرۆ دەنگی بەرز کردەوە و گوتی:

ـ دەبێ بڕیار بدەی هەر ئێستا ئەم زاپاتایە ئیعدام بکەن.

سێبەری بەدگومانی کەوتە سەرو روخساری مادرۆ و پرسی

ـ ژەنەراڵ بۆ تۆ گوێت گرتبوو؟

هورتا گوتی:

ـ من ئاگادارت دەکەمەوە، کات لەدەست مەدە، زاپاتا ئیعدام کە.

مادرۆ گوتی:

ـ من میللیەتی خۆم ئیعدام ناکەم، من متمانەی پێ دەکەم.

ـ کەیفی خۆتە، بەردەوامی بدە بەمتمانەت، بەڵام لەگەڵ پیاوانی خۆمدا بەرەو مورەلوس دەچم، ئەو و پیاوەکانی چەك دەکەم.

مادرۆ سەری راوەشاند، ئەمجارەیان لە ماسوولکەکانی روخساریا سەختی ئیرادەی بە تین دەردەکەوت، ئەمیلیانۆ ئەمەی نەبینیبوو، گوتی:

ـ نەء.. من ئەمەت لێ قەدەغە دەکەم، دەبێ لە ئەنجامدانی ئەم جۆرە کارانە خودداری بکەی، من خۆم بەبێ هێزی سەربازی دەچمە مورەلوس قەناعەت بە زاپاتا دێنم چەك دابنێن.

---

(١) ئاجودان: وشەیێکی فەرەنسییە بەمانای «مورافق» دێت.

پاشان سەری بە نیشانەی خواحافیزی، هەندێ دانەواند، لە ژوورەکەی چووە دەرێ، کاتێ دەرگای سەرۆك کۆماری مەکسیك بەسترا، ژەنەراڵ هۆرتا بەپەلە ڕووەو پەنجەرەکە چوو، لەگەڵ هەناسە هەڵکێشانێکی قووڵدا بە ئاجودانەکەی گوت:

- بۆنی سادەیی و خۆش باوەڕی خەریکە دەمخنکێنێ، هەندێ شەرابم دەبێ تا هێز بەدڵم ببەخشێ.

ئاجودان، بتڵێ شەرابی دایە دەستی، هۆرتا بینێکی درێژی پێوەنا بە بێزارییەوە گوتی:

- تا زاپاتا زیندووبێ، بە هیچ ناگەین، چونکە ئەم پیاوە بەڕاستی باوەڕی بەو ئامانجانەیە کە لە پێناویا جەنگی کردووە.

ئاجودان بەڕەزامەندییەوە سەری راتەکاند و گوتی:

- فرانسیسکۆ مادرۆیش هەر وایە

هۆرتا قومێکی دیی لە شەرابەکەدا و گوتی:

- مادرۆ وەکو مشك وایە، لوولکردنی ئاسانە، بەڵام زاپاتا لە حەقیقەتدا پڵنگە و ترسێنەرە.. پڵنگیش دەبێ بکوژرێت!

پاشان چەند هەنگاوێکی کورتی هەڵهێنا، چەکمەکانی قوڕاوی بوون لەسەر نەخشەکەی مەکسیکدا کە هێشتا لە ناوەندی ژوورەکە بە پانکراوی مابووەوە وەستا. لەم کاتە بزەیێکی مانادار لێوانی لە یەك ترازاند.

١٥

جووتیارانی گوندی مورەلوس لە مەیدانی دێدا گوێیان بۆ قسە لەسەرخۆکانی سەرۆك کۆماری مەکسیك هەڵخستبوو، بەڵام هەر هەموویان سەرنجیان بڕیبووە زاپاتا، کاتێ کە قسەکانی فرانسیسکۆ مادرۆ تەواو بوو هەموویان تەنانەت خودی مادرۆش چاوەڕوان بوون لەم کاتەدا ئەمیلیانۆ زاپاتا بەسەر راتەکاندن قایلبوونی خۆی دەربارەی چەك دانان، خستە ڕوو، خەڵکەکە بەرەو ماڵەکانیان کەوتنە ڕێ و تفەنگەکانیان هێناو تەسلیم بە مەئمورانی دەوڵەتیان کرد، هەموو شتێ کۆتایی پێهات، هەندێکیان خۆشحاڵ بوون چونکە بەبێ تفەنگ خوێن ڕشتن نەدەما، هەندێکیشیان نارەحەت بوون یەکێ لەو نارەحەت بووانە خودی ئەمیلیانۆ زاپاتا بوو.

لە مەیدانی دێدا، زاپاتا لە نزیکی مێزێکدا وەستابوو، ماندوو بوون لە روخساری ئەو دادەباری، لەژێر چاوەکانییەوە بازنەیێکی شین باو دەبینرا، سمێڵەکانی ڕێك نەخستبوو، پرچی شانە نەکردبوو، بە زەردەخەنە و ماندووبونەوە بە فرانسیسکۆ مادرۆی گوت:

ـ من سەر لەم ئاشتییە دەرناکەم، پێم وایە خەبات و جەنگی زیاد ئێمەی خەڵەفاندبێ.

پاشان لەنێوان خەڵکەکە پەنجەی بۆ پیرەمێردێ درێژکرد و بەردەوام بوو:

ـ سەیری ئەمە بکەن.. ئەمە ئەپۆلۆنیویە لە قەڵافەتیا هیچ شتێ بەدی ناکرێ، بەڵام چاکترین جەنگاوەرە کە تا ئێستا هەمانە.. ئەپۆلۆنیو وانییە؟

پیرەمێرد گوتی؟

ـ نەء.. گەلێ لە من باشتر هەبوون.. بەڵام زۆربەیان کوژران.

فرمێسك لە چاوانی پیرەمێردا کۆبوونەوە.. ئەمیلیانۆ بە پەلە، رووی لە مادرۆ کرد و گوتی:

ـ دەربارەی ئەو منداڵە، کە ئەسپەکەی منی بەدیاری وەرگرت هیچم بۆ باس کردووی؟

ـ بەڵێ ئێستا لە کوێیە؟ گەلێ حەز دەکەم بیبینم.

ئەمیلیانۆ بە حەسرەتەوە گوتی:

ـ ئەو مردووە. هەر چەندەمان کرد نەمانتوانی (پلانکۆ) بدۆزینەوە لەم کاتەدا پیرێژنێکی کۆماو نزیکی مێزەکە بووەوە و سێ تفەنگی لەسەر دانا، ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ ئەم ژنە مێردەکەی و دوو کوڕی لە جەنگدا لە دەست داوە.

مادرۆ چەند هەنگاوێ رووەو پیرێژنەکە چوو، دەستی خستە گیرفانەکانی خۆی، تا هەندێ پارەی بداتێ، جگە لە سەعاتە زێڕەکەی خۆی چیدی نەدۆزییەوە پیرێژنەکە پێی گوت:

ـ نا..نەء ئەمە گەلێ بەقیمەتە

فرانسیسکۆ مادرۆ سەعاتەکەی نایە نێو دەستی و پێی گوت:

ـ بەڵام نەك بە ئەندازەی مێرد و کوڕەکانت.. کە لە دەستت داون.

کاتێ کە ئۆفیمۆ هاتە مەیدانەکەوە، سەیری کرد گالیسکەی، یەکێ لە دێهاتییەکان پڕ کراوە لە تفەنگ، خەڵکی بێ دیفاعیش بەرەو ماڵەکانیان گەڕاونەتەوە، لە بینینی ئەم دیمەنە نەڕاندی:

ـ هێزەکانی ژەنەراڵ هۆرتا لە دەربەندەکەوە پەڕینەوە.

ـ قەد ناشێ، من ئەم رێیەم لێ گرتووەوە.

ئۆفیمۆ ئیشارەتی بۆ سێ کەس کرد کە لە کەناری جادەکە، ئاویان لە

گۆزەیەك دەخواردەوە و گوتی:

ـ پێش قەرەوڵەکان ئەوانیان بینیوە.. پاپلۆ ئەم حەرەسانەی لە دەربەندەکەدا دانابوو.

پاشان بە نارەحەتی و پەشێوی رووی وەرچەرخاند نەوەك چاوی بەچاوی مادرۆ بکەوێ؟

مادرۆ گوتی:

چەند کەسن؟

ئۆفیمۆ وەڵامی دایەوە.

ـ سێ بەتالێونن بەهەموو تەقەمەنی و تۆپخانەیانەوە.

مادرۆ خۆی قیت کردەوە گوتی:

ـ من بۆ پێشگیری ئەم کارە دەچم، ژەنەراڵ هۆرتا ئەو جورئەتەی نییە لە ئاستی مندا سەرپێچی بکات.

کاتێ مادرۆ و ئەمیلیانۆ، بە تەنیشتی یەکدیدا دەڕۆیشتن جەماوەری گوندەکە داباریـن و تفەنگەکانی خۆیان دووبارە هەڵگرتەوە و کەوتنە دووی ئەوان.

شەڕێکی سەخت و خوێناوی بەرپابوو، بەڵام زۆری نەکێشا، هەر کە هێزەکانی ژەنەراڵ هۆرتا گەیشتە نێو بێشەکە، لە هەموو گۆشە و کەنارێکەوە ژن و پیاوی چەکدار دابارینە سەریان، گەرچی جەنگەکە زۆر درێژەی نەکێشا، بەڵام کەسانێکی زۆر کوژران، ئەو پیرێژنەی کە سەعاتە زێڕەکەی لە مادرۆ بەدیاری وەرگرتبوو، لەنێو کوژراوەکاندا بوو هێشتا سەعاتەکە لە نێو دەستیا دەدرەوشایەوە. هێزەکەی ژەنەراڵ هۆرتا پاشەکشێی کرد، بەڵام شکستی نەهێنابوو، چونکە کاتێ فرانسیسکۆ مادرۆ گەیشتە مەکسیسکۆ، ژەنەراڵ هۆرتا ئەوی دەستگیر کرد و لە تەلارەکەی خۆیدا حەپسی کرد. ئیدی سەرۆك کۆمار کەسێکی نەما، تا بەهانایەوە بێ، جگە لە ئاجودانەکەی کە نێوی فیکتۆریانۆ بوو، پیاوێکی ئارام و لەسەرخۆ بوو، مادرۆ ئاجودانەکەی خۆی ناردە لای ژەنەراڵ هۆرتا، تا هۆی ئەم بەندییەی خۆی بزانی. بەڵام کاتێ کە فیکتوریانۆ گەڕایەوە ـ روخساری شێوا و دەستەکانی دەلەرزین.

فیکتوریانۆ گوتی:

ـ جەنابی سەرۆك کۆمار تۆ زیندانی نیت.

ئەو ئەفسەرێکی گەنج بوو، قۆزییە لە ڕادەبەدەرەکەی کردبوویە خۆشەویستی ژنان، تەنانەت هەندێ ژن پێیان وتبوو زەردەخەنەکانی نەخشێکی جوانتر دەخاتە سەر روخساری.

فیکتوریانۆ، بەردەوام بوو

ـ ئێوە لەبەر ئەوە لێرەدا دوژمنتان زۆرە ئاگادارت دەبن تا لەشەڕی

دوژمنەکانت بتپارێزن، ئێوە لە دەرێی تەلاردا دوژمنی زۆرتان هەیە.

نیشانەی سەرسوڕمان بەروخساری مادرۆدا دەرکەوت و گوتی:

ـ کام دوژمنان؟

ـ ئەمیلیانۆ زاپاتا و پانچۆفێلا، ئەم دووە دژ بەئێوە یاخی بوون.

نیشانەی هاودەردی بە روخساری فیکتۆریانۆ دەرکەوت و گوتی:

ـ بەڵام ترسی پێ ناوێ، ژەنەراڵ هۆرتا دەڵێ پشتگیری لە ئێوە دەکات دەستووری بە من داوە ئەمشەو بۆ گفتوگۆ کردن ئێوە ببەمە لای ئەو.

مادرۆ گوتی:

ـ سوپاست دەکەم فکتۆریانۆ، دەمزانی کە دەتوانم متمانەت پێ بکەم. من هەمیشە متمانەم پێ دەکردی.

١٧

کاتێ کە فرانسیسکۆ مادرۆی بردە نێو باغی تەلاری کۆماری تا ئیعدامی بکەن، فیکتۆریانۆ چیدی پێنەکەنی، هەر کە دەنگی دەستڕێژی گوللە، بێدەنگی شەوی شەقار کرد، رەنگ لەڕووی فیکتوریانۆ پەڕی، چونکە خۆی بە بەرپرسیاری مەرگی ئەو کەسە دەزانی کە مەکسیکی رزگار کردووە. پاشان ئیجازەی لە ژەنەراڵ هۆرتا وەرگرت و پێ گوتبوو وەزعی باش نییە.

کاتێ کە فیکتوریانۆ، دەیویست بڕوات، ژەنەراڵ هۆرتا بەپێکەنینەوە پێی گوت شەو باش ئەفسەری لێهاتوو.

پاشان گەڕایەوە بۆ لای ئاجودانەکەی خۆی و گوتی:

ـ ئێستا لە شەڕی مشك رزگاربووین.

ئاجودان سیگارێکی دایێ ژەنەراڵ لێی پرسی؟

ـ شەرابت پێیە.

ئاجودان بتڵێ شەرابی دەرهێنا. ژەنەراڵ هۆرتا بینێکی قووڵی پێوەنا، کە بە پشتی دەست لێوەکانی خۆی سڕییەوە گوتی:

ـ مشك ئیعدام کرا.. بەڵام خستنە نێو داو و کوشتنی پڵنگ گەلێ سەختترە..

١٨

جەنگاوەران جارجار سەردەکەوتن لە هەندێ شوێندا شکستیان دەهێنا بەڵام تێکۆشانی خوێناوی هەر بەردەوام بوو، لە پێدەشت و هەردا دەجەنگین، گەلێ جار کاتی ئەوەیان نەدەبوو جەستەی مردووەکانی خۆیان بشارنەوە.

وای لێهات هێزەکانی ژەنەراڵ هۆرتا پاشەکشێی کرد، بۆنی سەرکەوتن گەیشتبووە لووتی جەنگاوەران ئەمیلیانۆ پێیانی دەگوت، تێکۆشان گەیشتووەتە دوا قۆناغەکانی خۆی، پاش ماوەیێکی کەم سەرکەوتنی یەکجارەکی وەدەست دێنین.

بایێکی سارد لەنێوان لق و پۆپی درەختەکانی حەوشە گەورەکەوە دەهات بۆنی نزیکبوونەوەی وەرزی خەزانی پەرشو بڵاو دەکردەوە، ئێوارێ کاتێ هەتاوی سوور لە نێو ئاسۆی زێڕیندا لە نێو هەورە تەڵخەکاندا پەنهان دەبوو، ئەمیلیانۆ و فرناندۆ هاتنە حەوشەکە، بای سارد گەڵا وەریوە وشکەکان و پارچە کاغەزی بەرەو ئاسمان دەبرد لەنێو هاژەی بایەکەدا دەنگی گریانی ژنێك لە دوور دەبیسترا دەبووە سەرباسی ئەم دوو کەسە، جارجاریش لە دوورەوە دەنگی دەستڕێژی گوللە دەبیسترا.. لەو شەوە نیوە ڕۆشنەی پایزدا، بەجوانی دەبینرا، ئەو شوور و گەشییەی جارانی چاوانی ئەمیلیانۆ دیارنین، روخسار و جەستەیشی لاواز تر دەبوون، بەڵام زبر و بێ رەحمی لە روخساری فرناندۆ دادەبارین، سەختتر و توندتر بوون چاوا نیشی تووڕەیی و غەزەبی دەنواند. لەم کاتەدا ڕووی لە ئەمیلیانۆ کرد و گوتی:

ـ ئایا بەئەندازەی پێویست ئامادەی بۆ وەجێهێنانی ئەو کارە کە پێویستە بیکەین.

ئەمیلیانۆ وەڵامی نەدایەوە، بەیەکەوە بە حەوشەکەدا تێپەڕین بەرلەوەی بگەنە ژوورێکی چکۆلە، سەیری کرد، سلدادرای ژنی پاپلۆ، لە کەناری دیواری تەنیشتی کووانوەکەدا دانیشتووە خەریکی چێشت لێنانی گۆشتی کیسەڵە زەردەخەنەیێك لێوانی زاپاتای لەیەك ترازاند، بەڵام سلدادرا، ئەگەر چی دەنگی پێی ئەوی بیستبوو، سەری بەرز نەکردەوە و هەر خەریکی کارەکەی خۆی بوو، فرناندۆ بەر لە ئەمیلیانۆ چووە ژوورە چکۆلەکە، لەسەر مێزێکدا مۆمێ دەسووتا لەبەر رۆشناییە کزەکەیدا چرچ و لۆچی روخساری پاپلۆ دەبینرا کە لە نێوان دوو حەرەسدا دانیشتبوو هەرکە ئەمان چوونە ژوورێ پاپلۆ زەردەی هاتێ، بەڵام ئەمیلیانۆ رووی نەدایێ لە گۆشەیێکی ژوورەکە، تا ئەو شوێنەی دەیتوانی دوورترین جێی هەڵبژارد لەسەر کورسییەکی شکاودا دانیشت، فرناندۆ لەبەر دەرگاکەدا وەستا، بە سەرنجی تۆمەت ئامێز تەماشای پاپلۆی دەکرد. کە بینی چ کەسێ قسان ناکات ئەمیلیانۆ، سەری بەرز کردەوە و گوتی:

ـ پاپلۆ پەیوەندی بەدوژمنەوە کردووە، بۆ سەلماندنی ئەم مەووزوعە بەڵگەم بەدەستەوەیە.

پاپلۆ بەدەنگێکی خەم ئامێزەوە گوتی:

ئەمیلیانۆ تۆ پێویستت بە بەڵگە نییە، تۆ تەنها پرسیار لە من بکە ئەم مەووزوعە راستە، بەر لە ئیعدامکردنی فرانسیسکۆ مادرۆ من پەیوەندیم پێوە کردووە ئەو دەیویست خانوو بۆ مەردم دروست کات و زەویشیان بداتێ، ئەو پیاوێکی چاك بوو لە دوورەوە دەنگی چەند تەقەیەك دەبیسترا.

پاپلۆ هەندێ بێدەنگ بوو پاشان گوتی:

ـ مەبەست و ئامانجی سەرەکی ئێمە لەم تێکۆشانەدا وەدەستهێنانی ئەوە بوو ئێمە دەمانویست بۆ پەیدا کردنی خۆراك زەوی و کشتوکاڵ وەدەست بێنین، گەنمە شامی تیا بروێنین، ئازادیشمان دەویست بەڵام نەك

تەنها هەر ناوەکەی بەڵکو بەشێوەیێك دەمانویست کە مەکسیکیێك بتوانێ، پاش کاری ڕۆژانەی خۆی ئێوارێ لە ماڵەکەی خۆیدا دانیشێ و بە سەربەستی بیر بکاتەوە و بیروڕای لەگەڵ هاوسێکانیدا بگۆڕێتەوە، ئاشتیمان دەویست بەڵام نەك بەشێوەی خەونێکی وەدەست نەهاتوو. بەڵکو بەشێوەی ئارامی و خۆشەویستی هاوکاری یەکدی دەمانویست. ئەمیلیانۆ من هەمیشە لەخۆم پرسیوە، ئایا لە کارێکی ئاوها ئەنجامێکی چاك وەدەست دێت؟ ئایا لەنێو ئەم هەموو کوشت و کوشتارە ئاشتی پایەدارەبێ؟ ئایا پاش ئەم هەموو دڕندەیی و دەربەدەرییە، ئاسایش بەرقەرار دەکەین؟ ئەمیلیانۆ، من هێشتا وەڵامی ئەم پرسیارانەم پەیدا نەکردووە ئەمیلیانۆ ئەی. ئایە تۆ وەڵامی ئەمانە دەزانی؟

دەنگی چەند تەقەیێك لە دەرێدا دەبیسترا، فرناندۆ گوتی:

ـ خائینان، دەبێ بکوژرێن، ئەمە قانونی ئەبەدی بەشەرییەتە نابێ چاوپۆشی لە هیچ کەسێ بکرێ.

ئەمیلیانۆ سەری بەرزکردەوە و گوتی:

ـ پاپلۆ، ئایە قانونی سزای هاوکاری لەگەڵ دوژمندا دەزانی؟

ـ بەڵێ ژەنەراڵ.

ـ لەگەڵ ئەمەشدا بێ دەربەست بووی و پشت گوێت خستووە؟

ـ بەڵێ ژەنەراڵ

سزای خۆت دەزانی؟

ڕەنگ لە ڕووی پاپلۆ پەڕی و گوتی:

ـ بەڵێ ژەنەراڵ

فرناندۆ گوتی:

مەئمورەکانی ئیعدامکردن بانگ بکەم؟

پاپلۆ بەپاڕانەوە گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ، بێگانەکان گاز مەکە، ئێمە لە منالّی لەو سەردەمەی بەدووی پەلەوەرەکان و لە نێو کێلّگەی گەنمەشامیدا لە پالّ یەکدیدا ڕاماندەکرد لەو دەمەوە دۆست و هاوڕێین. تۆ خۆت ئەم کارە ئەنجام بدە تکا دەکەم.

ئەمیلیانۆ بەئیشارەتی سەر، فرناندۆ و هەردوو حەرەسەکەی تێگەیاند کە لە ژوورەکە بچنە دەرێ. هەر ئەو دووانە لە ژوورە نیوە تاریکەکە بەیەکەوە مانەوە ئەمیلیانۆ لە جێیەکەی خۆی هەڵسا دەمانچەکەی خۆی لەکیف هێنایەدەر فرناندۆ لە ناوەڕاستی حەوشەکەدا چاوەڕێی ئەنجامدانی کارەکە بوو، لە پڕ سوارێکی تەپوتۆزاوی بە چوار نالّە گەیشتە حەوشەکە، هەر کە دابەزی پرسیاری لە فرناندۆ کرد:

ـ ژەنەراڵ زاپاتا لە کوێیە؟

من پەیامێکی بە پەلە و گرنگم لە لایەن ژەنەراڵ پانچومێلاوە هێناوە.

فرناندۆ دەستی ڕاستی بەنیشانەی بێدەنگ کردنی بەرز کردەوە و پێی گوت:

ـ ئێستا ژەنەراڵ زاپاتا کاری هەیە.

لەم کاتەدا لە نێو ژوورەکەوە دەنگی تەقە گەیشتە گوێ، سەرسوڕمان ڕوخساری قاسیدی داگرت (سلدادرا) لە جێیەکەی خۆیەوە بەرزبووەوە، بۆ چەند ساتێ پالّی دایە دیوارەکەوە و سەیری دەرگای ژوورەکەی کرد و پاشان لە نێو تاریکی شەودا ون بوو فرناندۆ دەرگای ژوورەکەی پێشانی قاسیدەکە دا و گوتی:

ـ ئێستا ژەنەراڵ زاپاتا پێشوازیت دەکات.

بارەگای زاپاتا، خانوویەکی بچووك بوو کە تەنها یەك ژووری تێدابوو، مێزێك و دوو کورسی کون و میحرابێکی چکۆلەی تیادا دەبینرا،

دیوارەکانی ژوورەکە لە تەختە دروست کرابوون، تەنها یەك پەنجەرەش لە ژوورەکەدا هەبوو لە نێوان چوار چێوەی پەنجەرەکەوە رۆشنایی بە ئەندازەی پێویست نەدەهاتە ژوورەوە. مۆمێکی کز لە ژێر وێنەی حەزرەتی مەریەم دانرابوو، سەر قەرەوێڵەکەی رۆشن کردبووەوە.

ئەمیلیانۆ خەوتبوو پرخەی دەکرد، ژۆزفا بێدار بوو، شانی دادابووەوە سەیری مێردەکەی دەکرد و پێدەکەنی لە مێژبوو مێردەکەی لە نزیکی خۆیەوە نەبینیبوو، ئەوا ئێستا جارێکی دی هاونوێنن، لە خۆشییا خەریك بوو پەلوپۆ دەرکات.. لە دوایدا خەو زۆری بۆ هێنا و لە تەنیشتی مێردەکەیا راکشا.

پاش چەند دەقیقەیێك دەرگای ژوورەکە کرایەوە، لە نێوان چوارچێوەی دەرگاکەوە روخساری خەم ئامێزی (سلدادرا) دەرکەوت. کاتێ کە چەمییەوە پشتە رووتەکەی ئەمیلیانۆی کردە نیشان، نووکی چەقۆکەی دەستی بریسکایەوە، بەڵام بەر لەوەی بتوانێ دەستی خۆی بوەشێنێ، ژۆزفا لە خەو راپەڕی لە چاوترووکانێکدا مەچەکی گرت.

سەرئەنجام پەنجەکانی بریندار بوون و هاواری لێ بەرز بووەوە، ئەمیلیانۆ بەدەنگی هاوارەکەی ئەو لە خەو راپەڕی و لە جێیەکەی هەڵسا و چەقۆکەی لە دەستی سلدادرا هەڵدا و کەوتە سەر زەوی ژوورەکە، دوو سەربازی چەکدار خۆیان کرد بەژووردا لەملا و ئەولای سلدادرا وەستان، ئەمیلیانۆ بە سەر سوڕمانەوە گوتی:

ـ سەر لەم کارە دەرناکەم، نازانم هۆی ئەم کارە چی بوو؟

سلدادرا بە تووڕەیی و نەفرەتەوە سەیری دەکرد و هیچی نەدەگوت:

ئەمیلیانۆ فەرمانی دایە سەربازەکان:

ـ بیبەنە دەرێ

سەربازەکان سلدادرایان بردە دەرێ.

ئەمیلیانۆ، سەیری دەستە بریندارەکەی ژۆزفای کرد، پاشان بە دەسماڵە سپییەکەی گەردنی خۆی برینەکەی بەست، بە بێ شەرمکردن دەستی بە گریان کرد ژۆزفا بە نیگەرانییەوە سەیری دەکرد. ئەمیلیانۆ بە گریانەوە گوتی:

ئەو خەڵکی هەمان گوندە، من بەر لە پاپلۆ دەمناسی.

ژۆزفا دەستی بەسەر پشتە رووتەکەی ئەمیلیانۆ هێنا و گوتی:

ـ بخەوە.. ئارام بە.. تۆ دەبێ بخەوی.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ دەبێ تەواو بێت، ئەم کوشتار و خوێنڕێژییە، دەبێ تەواو بێت پاپلۆ دەیگوت:

تەنها کارێ من دەیزانم پیاو کوژییە.. حەقیش بەو بوو، پاشان هەڵسا و بەرەو دەرگا چوو، یەکێ لە سەربازە چەکدارەکان ڕووی تفەنگی کردبووە سلدادرا کە لە گۆشەی دیوارەکەدا راگیرا بوو خەریك بوو پەلەپیتکە بترازێنێ، ئەمیلیانۆ هاواری کردە سەربازەکە و گوتی:

ـ نەکەی.. لێی دوور کەوە.

لە تەنیشتی سلدادرا لەسەر چۆك دانیشت و بەدەنگێکی خەم ئامێزەوە گوتی:

ـ تۆ دەبێ درك بەوە بکەی. من ناچار بووم مێردەکەت بکوژم.

نەفرەت و تووڕەبوون لەسەر روخسارە رەنگپەڕیوەکەی سلداردرا شەپۆڵی دەدا.. ئەمیلیانۆ بەردەوام بوو

ـ ئەو خائین بوو.

ـ ئەو دۆست و هاوڕێی تۆ بوو.

ـ بەڵام بەڵگەمان هەبوو کە ئەو خیانەتی لێ کردین.

سلدادرا به هەموو هێزی خۆیەوە تفێکی کردە روخساری ئەمیلیانۆ. سەربازەکە ڕووی تفەنگەکەی کردەوە سلدادرا و چاوەڕوانی فەرمان بوو، ئەمیلیانۆ دەستی بەرز کردەوە و پێی گوت:

ـ نەء

ـ ژەنەراڵ، ئەم ژنە شێتە، ترسناکە

ئەمیلیانۆ بەتووڕەیییەوە گوتی:

کاتێ کە ئەمیلیانۆ بەرەو ژوورەکەی خۆی گەڕایەوە، سلدادرا، بەبێ ئەوەی ئاوڕ بداتەوە بەئاسپایی لە نێو تاریکی شەوی بێ پایاندا ون بوو..

ژەنـەراڵ هـۆرتـا شکستـی هـێنـا، دووبـارە ئـاشتـی بـەرقـەرار بـووەوە هـەموو دەیانوت، تەنها کەسێ سوودی تایبەتی لە دەسەڵاتی خۆی وەرنەگرتووە و شایستەیە ببێتە سەرۆك کۆمار ئەمیلیانۆ زاپاتایە کاتێ کە پانچۆمیلا هاتە شاری مەکسیکۆ، زاپاتای بینی، هەمان ڕای لا دروست بوو، بەم شێوەیە ئەمیلیانۆ زاپاتا بووە سەرۆك کۆماری مەکسیك. بەڵام ژۆزفا هەر لە دێی (ئەیالا)دا مایەوە، چـاوەڕێی ئـەو ڕۆژەی دەکـرد مـێردەکـەی بـگـەڕێتـەوە، ژیـانـی رابوردوویان سەرلەنوێ دووبارەکەنەوە. بەڵام، ڕۆژان و مانگان بە پەلە تێدەپەڕین. زاپاتا یەك کاری هەبوو، ئەویش خەڵك بینین، هەژار، دەوڵەمەند، دەچوونە دیدەنیی، هەریەکە ویست و تکایێکی هـەبـوو. نـامـەکـانـی ئیمزا دەکرد، بڕیاری سەربازی دەردەکرد، کوشتار سەر لە نوێ دەستی پێ کردەوە، وەك ئەوەی کە پیاوکوژی کارێکی بێ کۆتایی بێ.

ئەو ڕۆژە ژووری کاری سەرۆك کۆمار گەلێ قەرەباڵغ بوو، سەرباز و سیـاسی و لادێیـی لـەوێدا کـۆبـبـوونـەوە. ژەنـەراڵـێکـی پـیـریشی لـێ بوو. سکرتێرەکە لە بەردەم ئەمیلیانۆدا وەستا خەریکی خوێندنەوەی راپۆرتێ بوو، لە پشتی سەرۆك کۆمارەوە فرناندۆ دەبینرا، نەفرەت و تووڕەیی لە چاوانییەوە دادەبارین. سکرتێرەکە ئەمەی لە راپۆرتەکە خوێندەوە جەنابی سەرۆك کۆمار بەپێی ئەو هەواڵانەی کە گەیشتووەتە دەستمان، هەندێ ئەفسەرانی ناڕازی لە شاری سۆتیلۆدا کۆببوونەوە، نیازی خراپیان هەبوو بەڵام ژەنەراڵ جاوز بەپێی بڕیاری ئێوە بە سەربازانی سوارە، لە شەوێکدا هێرشی بردە سەریان و گەمارۆی دان و یاخیبوونەکەی سەرنگوون کرد،

ناوی هەموو ئەفسەرە کوژراوەکان لە پاشکۆی ئەم راپۆرتەدایە

ئەمیلیانۆ لە ڕووی تەوازوعەوە سەری راتەکان و گوتی:

ـ من تەنها ژەنەراڵم لەمە بەدوا هەر بەنێوی ژەنەراڵەوە ناوم بێنن.

فرناندۆ گوتی:

ـ ئایا هەموو ئەفسەرەکان کوژراون؟

سکرتێرەکە وەڵامی دایەوە

ـ بەڵێ.. هەموویان

فرناندۆ گوتی:

ـ کەوابێ برووسکەی پیرۆزبایی بۆ ژەنەڕاڵ جاوز بنێرن.

پاشان رووی کردە ژەنەراڵە پیرەکە و گوتی:

ـ راپۆرتی ئێوە دەربارەی دوژمنان چییە؟

ژەنەراڵەکە هەڵسا و گوتی:

ـ ژەنەراڵ (ئوبر کون) لە شاری پوئیلادا سەنگەر بەندی کردووە.. شکست پێهێنانی کارێکی ئاسان نییە. ئەو ئەفسەرێکی شەرەفمەند و لێهاتووە. ئەگەر بە جەسارەتی نەزانن پێشنیازی ئەوە دەکەم، ئاشتی لەگەڵدا بەرپاکەن، چونکە لە بەرژەوەندی ئێمەدایە. هەروەها دەبێ بناغەی ئاشتی دارێژین، چونکە خەباتمان لەپێناویدا کردووە.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ سوپاسی ئەم وەبیر هێنانەوەت دەکەم.

کاتێ ژەنەراڵ لە ژوورەکە دەرچووە دەرێ. فرناندۆ هەناسەیێکی هەڵکێشا و بە سکرتێرەکەی گوت:

ـ کاری دیمان چییە؟

ـ هەیئەیێك لە خەڵكانی (ئەیالا) زوڵمیان لێ كراوە.

پاشان پارچە كاغەزێكی دایە دەستی ئەمیلیانۆ و گوتی:

ـ ئەمیش ناوەكانیانە

ئەمیلیانۆ سەیرێكی ناوەكانی كرد و زەردەخەنەیێك لێوەكانی لەیەك ترازاند لە چاو trووكانێكدا، نیشانەی لاوییێتی و خۆشخاڵی منالانە نیشتە سەر روخساری، دایە قاقای پێكەنین:

ـ كارلیتۆ.. لازارۆ.. چەند خۆشحاڵم بەدیدەنیتان.. چ كارێكم لەدەست دێ بۆ ئێوەی بكەم؟

نوێنەران، بەرانمایی لازارۆ بەرەو ژوورەكە هاتن. دوودڵییان پێوە دیار بوو، بەڵام گەنجێكی پێست تەڵخ كە بەرگێكی سادەی لەبەردابوو هەندێ دواكەوتبوو، وەكو ئەوانی دی دوودڵی رێی بۆ دەرووونی نەبردبوو، لە قەڵافەتی و رەفتاری جۆرە غرورو و باوەڕ توندی و ئیرادەی بەرزی دەبینرا. لازارۆ دەستی بەقسان كرد و گوتی:

ـ گەلێ داوای لێبووردنت لێ دەكەین ژەنەراڵ، ئێمە هاتووین شكات لە ئۆفیمۆی برات بكەین.

زەردەخەنەكە لەسەر لێوانی ئەمیلیانۆدا خامۆش بووەوە. نوێنەران بەجارێ هەموویان دەستیان بەقسان كرد، یەكێكیان گوتی:

ـ ئەو موڵكەی كە ئێوە بۆمنتان گەڕانەوە، ئەو داگیری كردووە

یەكێكی دییان گوتی:

ـ ئەو ئێمەی دەركردووە.

یەكێكی دییان گوتی:

ـ پیاوێكی كوشتووە و زەوییەكانمان ناداتەوە.

ئەمیلیانۆ پرسیاری كرد

ـ لازارۆ..ئەم ڕووداوانە ڕاستن؟

لازارۆی پیر گوتی:

ـ بەڵێ ژەنەراڵ، هەمووی راستن.

ئەمیلیانۆ بە نارەزاییەوە گوتی:

ـ ئەڵبەتە دەبێ لەو ڕووەوە کارێ بکەین بەڵام ئێوە دەبێ ماوەم بدەنێ..

لەم کاتەدا گەنجە پێست تەڵخەکە یەك هەنگاو بەرەو پێش چوو دەستی بەقسان کرد. دەنگەکەی ڕێك لەو دەنگەی زاپاتا دەچوو کە ڕۆژێ بۆ یەکەم جار لەگەڵ جووتیاراندا بەرانبەر بە پورفیرو دیاز وەستا و شکاتی لە موڵکدارەکان کرد.

گەنجەکە گوتی:

ـ رەعیەت ناتوانێ سەبر بکات. ئەوان زەوییان کێڵاوە و تۆویان وەشاندووە.

سکە برسییەکانیان ناتوانێت سەبر بکات

ئەمیلیانۆ بەتووڕەبوونێکی ئاشکراوە گوتی:

ـ ناوی تۆ چییە؟

گەنجەکە سەری دانەواندەوە گوتی:

ـ هوان هرناندز.

ئەمیلیانۆ بەبێ ئیرادە قەڵەمێکی لەسەر مێزەکە هەڵگرت و لەسەر لیستی ناوی نوێنەرەکان، بازنەیێکی بەدەوری ناوەکەی ئەودا هێنا، پاشان بە سەرسوڕمان و ترسەوە هەستی کرد چ کارێکی سەیری لە دەست دەرچووە، نیشانەی دیکتاتۆری وردە وردە لێی دەردەکەوت، دەستی لەرزا و پەنجەکانی قەڵەمەکەی شکاند و کاغەزەکەی قەمچ کرد و تووڕی هەڵدایە گۆشەیێکی ژوورەکە. هەڵسا و شەبقەکەی لەسەرنا، فرناندۆ جورئەتی دایە

خۆی و پرسیاری کرد.

- بۆ کوێ دەچیت؟

- دەچمە ماڵ. وەك شتێ لەوێ روویدابێ منیش فەرامۆشم کردبێ..

- ئەگەر تەلاری سەرۆك کۆمار جێ بێڵی، دوژمنەکانت سبەی لێرە دەبن و نایەڵن زۆر بژیت.

ئەمیلیانۆ لەڕووی ماندووبوونەوە زەردەی هاتێ و گوتی:

- دەزانم

- لەگەڵ ئەمەشدا ئەگەر ئێستا بڕۆیت من لەگەڵتا ناییێم

ئەمیلیانۆ لە بەرانبەریدا وەستا بە حەسرەتەوە گوتی:

- من پێویستیم بەتۆ نییە. ئێستا ڕووە راستەقینەکەی تۆم بۆ دەرکەوت، دەزانم هەموو هونەرێکی تۆ، گێرەشێواندن و لەنێوبردنی خەڵکە. پاش ڕۆیشتنی من بێ گومان کە دەچیتە لای ژەنەراڵ ئوبر گون، بەکۆمەکی ئەو بەردەوامی بە قەتل و عامی مەردوم دەدەی.. ئامانجی تۆ تەنها ئەمانەیە.. تۆ تەنها پیاو کوژی و حەزت لە کوشتن و بڕین و شڕەخۆرییە.

پاشان ڕووی بەرەو لای لادێیەکان وەرچەرخاند و گوتی:

- با بڕۆین.

نوێنەرانی گوندی (ئەیالا) کەوتنە دوویەوە. گەنجە پێست تەڵخەکە دروست یەك هەنگاو کەوتبووە پشتیەوە، ئەو ئێستا تێگەیشت کە ژەنەراڵ ئەمیلیانۆ زاپاتا جیاوازی زۆرە لەگەڵ ئەو دیکتاتۆرانەی حوکمی مەکسیکیان دەکرد.

فرناندۆ بەتووڕەییەوە سەیری چوونە دەرەوەیانی دەکرد، پاشان لە ڕووی نائومێدییەوە، تفێکی هەڵدایە سەر دیوارەکەی بەرانبەر.

٢٠

هــەر لــە دەرگــا گــەورەکــەوە تــا نــێو ژوورەکــان، تــەپ و تــۆزێکــی زۆریــان بەسەرەوە بوو بەراز و مریشکەکان لەسەر قاڵیچە ڕەنگ بوواردووەکاندا تــەڕاتــێنــیــان دەکــرد شووشەی پــەنجــەرەکــان شکــابــوون، کــورسیــیــەکــان چــەورایــیــان بــەسەرەوە بــوو، دیوارەکــان بــە چڵــم و تــف سواخ درابــوون، قــاپەکان نیوە خاڵی بوون، بتڵی بەتاڵ لەسەر مێزەکەدا بەلایا کەوتبوون.

لــە گــۆشەیــێکــی تــاریکــی ژوورەکــەدا ئــۆفــیــمــۆ بــەدمــەست بــوو لــەسەر کەرەوێتەیێکدا ڕاکشابوو، کاتێ کە ئەمیلیانۆ و نوێنەرانی چوونە ژوورەوە ئۆفیمۆ چاوەکانی کردەوە هەر کە ئەمانی بینی بەبێ ئیرادە دەستی بۆ دەمانچەکەی برد و گوتی:

ـ برا.. ئاگات لە خۆت بێ قسەی بێ سەر و بەرم پێ نەڵێی.

وشەکــان لــەسەر لێوە قــورسەکــانیــا بــەزەحمــەت دەهــاتــە دەر. ئــەمــیلــیانۆ گوتی:

ـ ئۆفیمۆ ڕاستە تۆ زەوی ئەمانت بە زۆر داگیر کردووە؟

ئۆفیمۆ بەدەستی ڕاست نەوازشی دەمانچەکەی کرد، گوتی:

ـ مــن هــەرچــیــیــەکــم ویستبــێ، لــەمــانم سەنــدووە، تــەنــانــەت سواری ژنــەکــانیشیــان بــووم، پــاشان بــە پێکــەنیــنێکــی تــەوس ئــامێز، بــە یــەکێ لە دێهاتییەکانی گوت:

ـ وەرە ئێرە.

لە پشتی کەرەوێتەکەوە ئافرەتێکی پێست سوور بە شەرمەوە هاتە پێشی، ئەو پیاوەی کە ئۆفیمۆ بەتەوسەوە بۆی پێکەنیبوو، مێردی ئەم ژنە بوو.. مــێردەکــەی یــەکسەر مــیــلــی تــفــەنگی هــێنــایــەوە لــەبــەر تــووڕەیــی و شەرم، دگانەکانی جیڕەوە کرد.

ئەمیلیانۆ بەنارەحەتی و نەفرەتەوە بە براکەی گوت:

ـ تۆ چ حەیوانێکی؟

ـ من پیاوم، نەك ئادەمێکی بێ دەست و پێی وەك براکەم کە هیچ شتێکی بۆ خۆی هەڵنەگرتووە، من لە دوا جەنگەکاندا عارەق و خوێنم ڕشتووە، من ژەنەراڵم بەڵام دەبا بۆ پارووە نانێ دەستی گەدایی لەو کەسانە پان کەمەوە کە بەشداری جەنگیان نەکردووە.. ئەو سەردەمە نەما، هەر شتێکم ویستبێ کردوومە.

پاشان ڕووی کردە لای ژنە لادێییەکە و گوتی:

ـ لەگەڵمدا وەرە.

ژنە سوور پێستەکە کەوتە دووی بەڕاڕەوەکەدا ڕۆیشتن، ئەمیلیانۆ ڕووی وەرچەرخاندە لای مێردی ژنەکە، لە کاتی قسەکردندا سەیری ئەو پیاوەی دەکرد، بەڵام قسەکانی راستەو راست بۆ گەنجە پێست تەڵخەکە واتە (هرناندز) بوو، گوتی:

ـ ئێوە بەدووی رابەرانی گەورەدا دەگەڕان، کە بەهێز و بە توانا و بێ خەتابێ، بەڵام ئەو جۆرە رابەرانە هەرگیز پەیدا نابن، ئەوانە کەسانی وەکو ئێوەن، دەگۆڕێن، میللەت لە بیر دەکەن و دەمرن، لە راستیدا رابەری حەقیقی ئێوە خودی خۆتانن.

ئەو مێردەی خیانەتی لێ کرابوو بەرەو ڕاڕەوەکە چوو، ئۆفیمۆ کۆڵە پشتەکەی هەڵگرت، لەبەر مەستی لەتری دەدا، لەژوورێکی چکۆلەی ئەو سەری ڕاڕەوەکە هاتە دەرێ، ژنە لادێیەکەی دابووە بەر، لەدەرگای ئەو سەری ڕاڕەوەکەوە پاڵێکی پێوەنا.. کاتێ کە چاوی بەر چاوی خوێنگرتووی مێردەکە کەوت. لەیەك کاتدا هەردووکیان هاتنە دەست و تەقەیان لە یەکدی کرد. ژنەکە هاواری کرد بەرەو لای مێردەکەی، کە خەریك بوو دەکەوت رایکرد، ئۆفیمۆ بەزەحمەت توانی لە گۆشەی

دیوارەکەوە خۆی بگەیێنێتە دەرگاکە کاتێ کە ئەمیلیانۆ بەرەو لای ئۆفیمۆ ڕایکرد. ئۆفیمۆ لە دەرگا چووە دەرێ لەسەر پێپلیکانەکانەوە تلۆر بووەوە، ئـەمیلیـانۆ خـۆی گـەیـانـدە سـەر ئـۆفـیـمـۆ. سـەربـازێ کـە لـەوێدا وەسـتـابـوو سەیرێکی ئەمیلیانۆی کرد و پێی گوت:

ـ ئەو ژەنەراڵ بوو، ئێمە وەکو ژەنەراڵێ دەیخەینە قەبرەوە.

ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ بـەڵام نـەك گـۆڕسـتـانـی سـەربـازی، چـونـکـە ئـەو لـە مـەیـدانـی جـەنگدا نەکوژراوە جەستەی لەگەڵ خۆمدا بۆ ماڵێ دەبەمەوە.

پاشان لە تەنیشتی تەرمی براکەی چۆکی دادایە سەر زەوی، بەگریانەوە سەری نایە سەر سینگە خوێناوییەکەی.

٢١

دەیانگوت ژەنەراڵ پورفیریو دیاز لە پاریسدایە و ژەنەراڵ هۆرتا کوژراوە و ژەنراڵێکی گەنج، بێ رەحم لە جێگەی ئەمیلیانۆ زاپاتا بـووەتـە سەرۆك کـۆمـاری مـەکسیك. دەیـانـگـوت پـیـاو کـوژێکـی خـوێنرێژە. حـوکـمـی کـوشـتـنـی ئـەمـیـلـیـانـۆ زاپـاتـای ئیمزا کردووە، فەرمانی دابوو بە هەر شێوەیێك بووە دەبێ لە ناوچێ، تەنانەت ئەگەر پێویستی کرد هەموو خەڵکانی مورەلوس قەتل و عام بکرێن و خانووەکانیان بسووتێنرێ ئامانج دەستگیرکردن و کوشتنی زاپـاتـا بـوو، هـێشتـا خـەڵك خـەبـاتـی دەکـرد، خـانـووەکـانـیـان دەسووتێنرا، بەڵام خانووی دییان دروست کردەوە، منداڵەکانیان دەکوژران بەڵام منداڵی نوێیان دەهێنایە دنیاوە. لە دێهاتەکان دەرکرابوون بەناچاری لە دامێنی چیاکاندا ژیانیان دەگوزەراند. بەڵام خەباتی مەردم بەردەوامی هەبوو.

کاتێك کە سەربازەکان لە پشکنینی دێی مورەلوس بوونەوە، هەموویان لە مەیدانی دێیەکەدا کۆبوونەوە، تا ئاگاداری فەرماندەکەی خۆیان بکەن، کـە چ کـەسێکـیـان نـەدۆزیـوەتـەوە، لـە پڕ لـە ماڵێکدا دەنگ بـەرز بـووەوە. ئەفسەرێکی گەنج، پرەمێردێکی هێنایە دەر پیرەمێردە لاوازەکە هەوڵی دەدا خۆی لەسەر دارەکەی دەستی راگرێ. ئەفسەرە کە بە خۆشحاڵییەوە ڕووی لە فەرماندە کرد و گوتی:

ـ قوربان من کەسێکم پەیدا کرد.

پیرەمێردەکە لازارۆ بوو. بەرانبەر فەرماندە راست راوەستا و گوتی:

ـ ژەنەراڵ من خۆم تەسلیم دەکەم

فەرماندە گوتی:

ـ زاپاتا لە کوێیە؟

لازارۆ ڕووی بەرەو لای گردە ئەرخەوانییەکان وەرچەرخاند و گوتی:

بۆچی بە دووی ئەو گردەکان ناگەڕێن؟ بیستم کە هەفتەی ڕابوردوو چەند سەربازێکی ئێوە ڕووەو گردەکان چوون، نەگەڕانەوە..ژەنەراڵ ئەمە ڕاستە.

ژەنەراڵ بەپشتی دەستی کێشایە ناو دەمی پیرەمێرد کەوتە سەرزەوی، لازارۆ سەری بەرز کردەوە خوێنی دەم و دگانەکانی پاك کردەوە گوتی:

ـ من گەلێ پیرم لەوەی کە ترسم لە مردن هەبێ.

ئەفسەرە گەنجەکە، ئامادە وەستا و پرسیاری لە فەرماندە کرد

ـ قوربان چ ئەمرێ دەدەی؟

ـ فەرماندە گوتی:

ـ من ئەمرێکم نییە بیدەم دوژمنێ کە بە چاو نەبینرێت، هەرگیز ناتوانرێ هیچی لەگەڵدا بکرێ.

ئەفسەرەکە بە تووڕەیی و غەزەبەوە نەڕاندی

ـ دێیەکە بسووتێنن.

٢٢

تفاق و مێزی ژوورەکە کە پێشتر ئەمیلیانۆ زاپاتا وەك سەرۆك کۆمار لەسەری دادەنیشت، دەستی لێ نەدرابوو وەکو خۆی مابووەوە، تەنانەت فرناندۆیش بە باوەشێ کاغەز و راپۆرتەوە، لە تەنیشتی مێزەکەدا وەستابوو، تەنها ئۆنیفۆرمەکەی گۆڕابوو. ئەمجارە ئۆنیفۆرمێکی لەبەردابوو کە وەك ئۆنیفۆرمی سەرۆك کۆماری ئێستای مەکسیك وابوو کە لەولای مێزەکەدا دانیشتبوو.

سەرۆك کۆمار گوتی:

بۆیان نووسیبووم، پیاوانی ئێمە نەك تەنها نەیانتوانی زاپاتا پەیدا بکەن ڕووی نەداوە لەگەڵ دوژمنێکی نادیاردا بجەنگم، بزەیێك لێوەکانی فرناندۆی لێك ترازاند و گوتی:

ـ دەتوانین زاپاتایش بکوژین، من ئێستا شێوە و نەخشەی کوشتنەکەیتان نیشان دەدەم.

پاشان بەرەو دەرگا چوو. کەسێ لە دەرێدا چاوەڕێی فەرمان بوو، قسەی لەگەڵدا کرد و پاشان بەدەنگی بەرز پێی گوت:

ـ سەرهەنگ گاهاردو تکا دەکەم بێنە ژوورێ.

سەرهەنگ گاهاردو ئۆنیفۆرمێکی(٢) چڵکن و ئووتی نەکراوی لەبەردا بوو، هاتە ژوورێ سەروچاوی نەشۆردبوو، تەراشی نەکردبوو، بەزەحمەت دەیتوانی دەسەڵات بەسەر لەرزینی دەستەکانیا بگرێ. وردە دەماری سوور لە نێو سپێنی چاوەکانیا ئەوەی دەردەخست کە مودمینی مەیە.

فرناندۆ گوتی:

---

(٢) ئۆنیفۆرم: پۆشاکی سەربازی– الزي الموحد

ـ سەرهەنگ گاهاردو. فەرموون دانیشن.

سەرهەنگی هەمیشە مەست بەزەحمەت توانی لەسەر کورسییەکی دەسك دار دانیشێ و چاوانی بڕییە گۆشەیێکی ژوورەکە.

فرناندۆ گوتی:

ـ چاك فکرت لە پێشنیارەکەی من کردووەتەوە؟

سەرهەنگ، بەدەنگێك کە دەتوت لە قوولایی چاڵەوە دێتە دەر گوتی:

ـ من کەسێکی عەسکەریم، تا ئێستا لەم کارانەم نەکردووە.

فرناندۆ بەبێ حەوسەڵییەوە گوتی:

ـ لەبەر ئەوەی کە تۆ عەسکەریت، دەبێ بزانیت هەمیشە ئامانجی جەنگ سەرکەوتنە.

سەرکەوتن بەهەر نرخێ بێ.

سەرهەنگی پیر چاوی بڕییە بتڵە شەرابێ ـ لەسەر مێزەکە دانرابوو ـ پاش ئەوەی زمانی بەلێوەکانیا هێنا، گوتی:

ـ دەکرێ پێکێ..

فرناندۆ بەبزەوە گوتی:

ـ ئەڵبەتە..بەڵام پاش ئەوەی بڕیاری خۆت دەدەی

سەرهەنگ هەوڵی دەدا کۆنترۆڵی دەنگی خۆی بکات، گوتی:

ـ ئەگەر پێشنیازەکەی ئێوە ڕەت کەمەوە، ئەڵبەتە دەمخەنە ژێر چاودێرییەوە. وانییە؟

ـ ئەڵبەتە وایە

سەرهەنگ، پەنجە لەرزۆکەکانی بە روخسارە نەتراشراوەکەیدا هێنا و گوتی:

ـ ئەگەر بشمەوێ فیرار بکەم لە پشتەوە دەمدەنە بەر دەستڕێژ.. وانییە؟

ـ ئەی چۆن..هەروایە.

ـ کەوابێ ناتوانم پێشنیازەکەی ئێوە ڕەت کەمەوە.

فرناندۆ بە بزەوە پێی گوت:

تۆ پیاوێکی زیرەکی سەرهەنگ.. مەشرووبەکەت بنۆشە.

٢٣

جگە لە تریفەی مانگ کە لە پەنجەرەی ژوورەکەوە دەچووە ژووریٚ، باقی ژوورەکە نوقمی تاریکی ببوو، لە دوورەوە دەنگی تەقەی تفەنگێك بیسترا، هەردوا بەدوای تەقەکە دەنگی چوار ناڵەی ئەسپ و چەند دەقیقەییێکیش پاش ئەم دەنگە لە دەرگا درا.

ژۆزفا لە ترسانا راپەڕی، چ شوێنەواری چاوانی گەش و لێوانی خەندان و پێست نەرمییەکەی نەمابوو، شوێنەواری نیگەرانی و ماندوو بوون جوانییەکەی لە نێو بردبوو، بەڵام ئەگەر کەسێ دیقەتی بدایێ دەیزانی کە ژنێکی دڵرفێن و ناسك بووە.

دەنگی دەرگاکە توندتر بوو، ئەمیلیانۆ لە جێیەکەی هەڵسا، پانتۆڵەکەی لە پێ کرد، دەمانچەکەی گرتە دەست و بەرەو دەرگاکە چوو.

سەرەتا بە ئاستەم دەرگاکەی کردەوە، هەر کە میوانەکەی ناسییەوە، هەناسەیێکی هەڵکێشا و بەتەواوی دەرگاکەی کردەوە، گەنجە پێست تەڵخەکە (هوان هرناندز) بە هەناسە بڕکێ و سەروچاوی عارەقاوی خۆی کرد بەژوورا و بێ پێشەکی گوتی:

ـ تەقەمەنییەکانم بینی، سەیری تفەنگە نوێیەکانم کرد، هەندێکیان هێشتا تەقەیان نەکردووە، شەستیری سووك و قورسیشیان تێدایە.

ئەمیلیانۆ گلاسێ ئاوی ساردی دایە گەنجەکە و گوتی:

ـ ئەی فیشەك؟

ـ بە ئەندازەی کێوێك..

ـ بەڵام من تێناگەم، ئەم سەرهەنگ گاهاردویە بە چ هۆییێك ئیلتحاق بەئێمەوە دەکات؟. من سەر لەمە دەرناکەم.

هرناندز گڵاسەکەی لەسەر مێزەکە دانا و بە پشتی دەست دەمی سڕییەوە و گوتی:

ـ سەرهەنگ گاهاردو دەڵێ بەبێ هۆ ڕوتبەیان لێ سەندووەتەوە، دەیەوێ تۆڵە لە دەوڵەت بکاتەوە.

ئەمیلیانۆ بە بەدگومانییەوە گوتی:

ـ بەڵام چۆن بەم ماوە کەمە توانیویەتی فەوجێکی پڕچەك بخاتە ژێر دەسەڵاتی خۆی ـ پێم وایە ئەمە داوە و بۆ ئێمە تەنراوە.

هرناندز سەری بە نیشانەی سەلماندنی قسەکەی ئەمیلیانۆ ڕاتەکاند و گوتی:

ـ بەڵێ مومکینە.. دەشێ داوێکیان بۆ نابینەوە.

ئەمیلیانۆ بە ئاسپایی گوتی:

ـ بەڵام دەشێ مەوزووعەکە ڕاستییەکی تێدابێ. بەم هەموو چەك و تەقەمەنییە ئێمە دەتوانین تا ساڵێکی تر بەرگری بکەین.. ڕەنگە لە ماوەی ئەم ساڵەدا، کاغەز بەسوودی ئێمە وەرگەڕێت، ئێمە دەبێ بەڵگەی پێویست دەربارەی ڕاستگۆیی سەرهەنگ گاهادرو وەدەست بێنین، سبەی خۆرئاوا بە ئەسپەکەی خۆت وەرە لام، خۆت بۆ سەفەرێکی درێژ ئامادە کە، منیش تا ئەو کاتە بڕیاری خۆم دەدەم.

پاشان دەرگاکەی لە پشت هرناندز بەست و گەڕایەوە بۆ لای ژۆزفا.

ژۆزفا گوتی:

ـ ئەمیلیانۆ هەموو شەوێ هەستێکی سەیر، رووم تێ دەکات، وەك دڵم خەبەری ئەوەم بداتێ کە تۆ بەم زووانە دەکوژرێی. لە کاتی ئاشتی و سەفادا نەمدەتوانی تۆ ببینم و لە دیدەنیت بەرخوداربم.

ئەمیلیانۆ، ژۆزفای بۆ لای خۆی کێشا دەستی خستە نێو زوڵفە

شێواوەکانی و لێوانی ماچ کرد و پاشان گوتی:

ـ کەسێ بەناوی سەرهەنگ گادرو هەموو فەوج و ساز و بەرگ و سەربازەکانی خستووەتە ژێر دەسەڵاتی من، ئێمە گەلێ پێویستمان بە هێزی تازە نەفس هەیە.

ئەمیلیانۆ خۆشەویستم، نەچیتە لای ئەو، لەبەر خاتری من لێرەدا بمێنەوە. لەم بەزمە سەر دەرناکەم. ئەمیلیانۆ مەڕۆ.

ئەمیلیانۆ تێفکری و گوتی:

ـ لە پێناوی تۆ و میللەتی مەکسیك، ئەوەی پێویست بێ دەبێ بیکەم.

سەیری پەنجەرەی ژوورەکەی کرد، کەڵەشێری خانووەکەی تەنیشتیان دەستی بە خوێندن کرد، زاپاتا گوتی:

ـ ئەگەر بچمە شار دوو کراسی جوانت بۆ دەکڕم.

ژۆزفا خۆی خستە ئامێزی ئەمیلیانۆوە.

کاتێ گزنگی هەتاو لە پشت گردە ئەرخەوانییەکانەوە سەری دەرهێنا ئەمیلیانۆ، جارێکی دی چپانییە گوێی ژۆزفا.

ـ لە پێناوی تۆ و میللەتی مەکسیك، ئەوەی پێویست بێ دەبێ بیکەم.

٢٤

ڕۆژێ تێپەڕی.. دوو ڕۆژ تێپەڕیی و.. دووبارە شەو بووەوە... شەوێ کە تریفەی زیوینی مانگ بەزەحمەت دەیتوانی زەوی و زەمان ڕۆشن کاتەوە.

ئەمیلیانۆ لەبەردەمماڵەکەیدا وەستابوو تەماشای مانگی دەکرد، ژۆزفایش لە تەنیشتی ئەو لەسەر کەرەوێتەیێکدا دانیشتبوو، شاڵێکی دابووە سەر شانەکانی.

شەوێکی سارد بوو. ئەمیلیانۆ گوتی:

ـ سەیرکە، چۆن هەورەکان بەسەر ڕووی مانگدا دەخزێن، مانگیش وەکو زەمان وایە و هەمیشە لە حەرەکەتدایە، بەڵام بۆ کوێ دەچێ؟ چ کەسێ دەزانێ.

ژۆزفا سەرنجێکی شێواوی تێ گرت و گوتی:

ـ تۆ بڕیاری خۆت داوە، دەتەوێ لەگەڵ سەرهەنگ گادرو یەك بگری.

ئەمیلیانۆ هەوڵی دەدا چاوی بە چاوانی ئەو نەکەوێ، گوتی:

ـ مانگ چەنێ چکۆلەیە.

فرمێسك لە چاوانی ژۆزفا کۆبووەوە، دڵۆپە گەرمەکانی بە گۆنا ڕەنگبواردەوەکەیدا هاتنە خوارێ گوتی:

ـ ئەگەر خوا نەخواستە بەڵایێکت بێتە سەر، ئەم خەڵکە چ دەکەن؟ ئیدی چییان بۆ دەمێنێتەوە؟ هیچ شتێ.. تێدەگەی؟ هیچ شتێ.

ئەمیلیانۆ بەو دەستانەی کە هەتاو سووتاندوویەتی، فرمێسکەکانی بۆ سڕی و گوتی:

ـ ئەوان خاوەنی خۆیانن، ئەمە بەسە بۆ ئەوان.

ژۆزفا گوتی:

ـ هـیـچ شتـێ نـەگـۆڕاوە.. لـەگـەڵ ئـەم هـەمـوو جـەنگ و خـوێنـڕێژی و دەربەدەری و ئـاوارەییە.. هیچ شتێ نەگۆڕاوە.

ئەمیلیـانۆ دەستی خستە سەر شانەکانی ژۆزفـا، بە زەردەخەنەیەك گوتی:

ـ بە هەڵەدا چوویت. خەڵکەکە گۆڕاون، باری ژیان و شتەکانی دی وردە وردە بـەهـۆی ئـەوانـەوە گۆڕاون. ئـەوان ئیدی پێویستییـان بـە مـن نـییـە، میللەتی مەکسیك میللەتێکی بەهێز و قاڵ بووە پێویستی بە ڕابەرانی خەتاکار نییە.

لەم کاتەدا هرنـاندز گەیشتە جێ، هەر کە لە ئەسپەکە دابەزی و گوتی:

ـ گاهـاردو، ئەزموونی خۆی دا، وەك ئێوە بڕیارتـان دابوو، بەوم گوت کـارەبـایـەکـانـی شاری (هـوتـوکـاتـەبك) لـەنـاو ببـات، وای کرد تـەقـەمـەنی کەڵەك کردووە، چاوەڕێی تۆیە.

ئەمیلیـانۆ بێدەنگ بوو، ژۆزفـا هـەنـاسەی لە سینەدا حەپس کرد، بەچاو تررووکاندنێ پیری و پەشێوی بە روخساریا دەرکەوت. ئەمیلیـانۆ پرسیـاری لە هرنـاندز کرد ئەو شتـانەی کە ئێوە بڕیـارتـان لەسەردابوو، ئەو جێبەجێی کرد.

ئەمیلیـانۆ گوتی:

ـ کەوابێ ئەمشەو دەبێ من بچمە لای، لە شەودا وەزع بـاشترە.

ئوتیلانۆ.

سەربـازێ کە نـاوی ئۆتیلانۆ بوو بە ئەسپێکی قـاوەییەوە، بەڕاکردن هـاتە پێش، ئەمیلیـانۆ هـەوڵی دا لەگەڵ ژۆزفـا کە بێ جووڵە دانیشتبوو قسان بکات بەڵام وەك ئەوەی وشەکان لەنێو دەمیا مەیی بن، هیچی نەگوت، ئەوی هی گوتن بوو لەگەڵ یەکدیدا بـاسیـان کردبوو. جارێکی دی سەیری

ژۆزفای کرد بەپەلە خۆی هەڵدایە سەر ئەسپە قاوەییەکە، ژۆزفا هاواری کرد و ڕووەو ئەو ڕایکرد، ئەمیلیانۆ لەسەر ئەسپەکەوە چەمییەوە، چەناگەی گرتە نێو لەپ، لەم کاتەدا ئەو ژوورەی کەوتەوە بیر کە لە میحرابی کڵێساکەدا، کەشیشێکی پیر مارەی بڕین و ڕۆحی ئەم دوو کەسەی بۆ هەمیشە بەیەکەوە بەست، ئەمیلیانۆ خۆی بە بەرپرس دەزانی بەرانبەر بە ژۆزفا پێی گوت:

ـ ترست نەبێ، من دەگەڕێمەوە بۆ لات، دوو کراسی جوانت بە دیاری بۆ دەهێنم.

پاشان لەگەڵ هرناندز لەنێو تاریکی شەودا لە چاو ون بوون، لەم کاتەدا مانگ لەژێر پەڵە هەورێکدا پەنهان بوو، چەقەڵێك لە دوورەوە لووراندنی، فرمێسك لە چاوانی ژۆزفادا کۆبووەوە.

ڕۆژ ببووەوە بەڵام هەتاو دیارنەبوو، بایێکی سارد لە حەوشەی قەڵاکەدا هــاژەی دەهــات و دەنـگـی تـرس ئـامـێزی دەکـێشایـە قـەد دەرو دیـوارەوە. پـیـاوانـی زاپـاتـا گۆشە و کـەنـاری قـەڵاکـەیـان پشکـنـیـبـوو، چ کـەسێکـیـان نـەدیبوو.

کاتێ کە زاپاتا نزیکی دەرگای قەڵاکە بووەوە بەئیشارەتی سەر تێیان گەیاند، کە چ داوێکیان بۆ نەتەنیوە و دەتوانێ بچێتە نێو قەڵاکە. ئەمیلیانۆ بـەسواری ئـەسپـە قـاوەیـیـەکـەی گـەیشتـە دەرگـای قـەڵا و لـەژێر تـاقـی دەرگاکەوە چووە نێو مەیدانی تەپ و تۆزاوی قەڵاکە. لەم کاتەدا سەرهەنگ گاهـادرو، لە یەکێ لە ژوورەکانی قەڵاکەوە هاتە دەر ئەمجارەیان ڕیشی تـاشیـبـوو ئـۆنـیـفـۆرمـێکـی پـاکـی لـەبـەر کـردبـوو بـەڵام هـێشتـا دەمـارە سوورەکانی خوێن لە نێو سپێنی چاوەکانیا دیار بوون.

چاوانی ئەمیلیانۆ یەکسەر نیشتە سەر ئەسپێ کە بە دەستی گاهـاردو وە بوو، ئەو ئەسپە پلانکۆ بوو. زاپاتا لەسەر ئەسپەکەی خۆی دابەزی و ڕای کردە لای پلانکۆ و سەرهەنگ گاهـاردو، زەردەخەنەیێك روخسارە خەم ئـامێزەکەی گەشاندەوە. هەر کە گەیشتە لای سەرهەنگ گاهـاردو رەشمەی پلانکۆ و لمووزی گرت، پاشان گوتی:

ـ پلانکۆت لەکوێ پەیدا کرد.

ـ یەکێ لە ئەفسەرەکانی من پەیدای کردبوو، بەڵام من لێم وەرگرت و بۆ تۆم هێنا ئەمیلیانۆ دایە قاقا، دەستی بەسەر پلانکۆ کێشا، بە گاڵتەوە گوتی:

ـ پلانکۆ.. پلانکۆ تۆ پیر بوویت، وەکو من ئێستا تۆیش پیری

جـارێکـی دی روخساری خستـە نـێو بـاڵـی پـلانـکـۆ بـە بـێ شەرمکردن

فرمێسکی گەش لەچاوانییەوە هاتە خوارێ. لەو کاتەدا کە ئەمیلیانۆ سەری بە یالّی پلانکۆ پۆشرابوو و ڕازو نیازی لەگەڵ ئەسپە خۆشەویستەکەیدا دەکرد، سەرهەنگ گاهاردو بەبێ دەنگ خۆی گەیاندە دیوارێکی پەنا قەڵاکە، کە وەك پەناگا وابوو، بەرلەوەی لەپشتی دیوارەکە پەنهان بێ، بە کەمالی ڕێزەوە سڵاوی بۆ ئەمیلیانۆ کرد، هەر لەم کاتەدا هەندێ سەربازی چەکدار لەپشتی گوێسەبانەکانی قەڵاکەوە دەرکەوتن.

سەرهەنگ گاهاردو، جارێکی دی دەستی بۆ لای روخساری خۆی برد لە پەنا دیوارەکەدا خۆی شاردەوە، سەربازە چەکدارەکان ڕووەو ئەمیلیانۆ و ئەسپەکەی سێرەیان گرت و بەیەکەوە دەسرێژیان کرد.

ئەمیلیانۆ کە غافڵگیر کرابوو، لەم کاتە ناسکەدا چەند گوللەیێکی بەرکەوت، دەمانچەکەی لە کیف دەرهێنا، لەو کاتەی کە خەریك بوو دەکەوت، بەبێ نیشانە گرتن چەند تەقەیێکی کرد.

لە سەربانی قەڵاکەوە سەربازەکان دووبارە دەستڕێژیان کردەوە. پلانکۆ لە ترسی تەقەکان بە چوارناڵە بەرەو دەرگای قەڵاکە غاری دا، جارێکی دی ئەمیلیانۆ بەبێ نیشان گرتن فیشەکێکی تەقاند. روح جەستەی جێ هێشت لە حەوشەی قەڵاکەدا کەوتە زەوی و بۆ هەمیشە بێ جووڵە مایەوە.

کاتێ پلانکۆ ڕووەو دەرگای قەڵا غاری دەدا، فرناندۆ کە تا ئەم کاتە فرمانی دەستڕێژکردنی دەدایە سەربازەکان، شێت ئاسا هاواری کرد.

ـ ئەسپەکە بکوژن. نەیەڵن دەرباز بێت.

سەربازەکان چەند تەقەیەکیان ڕووەو ئەسپەکە کرد، بەڵام تازە درەنگ بوو، پلانکۆ لە دەرگای قەڵاکە چووە دەرێ لە چاو ون بوو. فرناندۆ لە ناردوانی سەربانەکەوە هاتە خوارێ و هاواری کرد.

ـ ئەم خەڵکە گەلێ باوەڕیان بە خەرافات هەیە، ئێمە نەدەبا لێگەڕاباین

ئەسپەکەی زاپاتا دەربازبێت.

سەرهەنگ گاهاردو، کە مەعلووم نەبوو لەنێو ئەم بەزم و رەزمەدا شەرابی لە کوێ وەدەست هێنابوو، مژی قووڵ قووڵی بە شووشەکەوە دەنا، لە تەنیشتی فرناندۆ وەستا سەیری جەستەی بێ جووڵە و کون کونەکەی ئەمیلیانۆ دەکرد.

سێبەری خەم و پەشیمانی لە چاوانیا دەرکەوت، گوتی:

ـ پڵنگیش کوژرا، جەستەی وەك بێژنگ کون کون بووە.

ـ فرناندۆ بەلووت بەرزییێکی تایبەتییەوە گوتی:

ـ ئەمیش کۆتایی کارەکەی ئەو. ئیدی زاپاتاییێك نەماوە لە رووماندا سینگ دەرپەڕێنێ.

سەرهەنگ گاهاردو وەك مەست دەکەوتە بەرچاو، قومێکی دیی نۆشی و بە ئاسپایی گوتی:

ـ نابێ ئەوەندەیش ئومێدەوار بین، هەندێ جار دوژمنێکی مردوو ترسناکترە لە دوژمنی زیندوو.

فرناندۆ بەپەلە رووی وەرچەرخاند بەتوورەیی و نیگەرانییەوە دەیڕوانییە روخسارە لائوبالییەکەی سەرهەنگ گاهاردو. لە مەبەستی گەیشت، بۆیە گوتی:

ـ فەرمان دەدەم جەستەی ئەو لە مەیدانی گشتیدا هەڵواسن تا هەموو کەسێ ببینێ، بەڵێ هەموو سەیرکەن کە زاپاتا مردووە و چیدی توانای ئەوەی نەماوە بۆ کۆمەکی ئەوان ڕاپەڕێ.

سەرهەنگ گاهاردو بێ ئەوەی بایەخ بداتە قسەکانی فرناندۆ ئامادە وەستا وەك ئەفسەرێ ڕێزی بۆ جەستەی زاپاتا نواند پاشان بتڵە شەرابەکەی کێشایە قەد دیواری قەڵاکە، شەرابێکی سوور بە دیوار و خاکی دامێنی دیوارەکەدا پەرش و بڵاو بووەوە. ئەم شەرابە رەنگی خوێنی هەبوو.

٢٦

خەڵکانی گوند لە دەوری جەستەی زاپاتا، لە مەیدانی گشتی گوندەکەدا کۆببوونەوە بێ جووڵە، بێ دەنگ دەیانڕوانییە جەستەی زاپاتا، لەنێوان ئەو هەموو پیاوانە تەنها ژنێك بەدی دەکرا ئەویش سلدادرا بوو.

لەنێوان چاوە قاوەییەکانیەوە، خەم و لێبووردن و بەزەیی شەپۆلیان دەدا، هەر لەو کاتەدا لازارۆ کە گەلێ پیر ببوو، دەبینرا لە کاتێکدا کە سەنگی خۆی دابووە سەر گۆچانەکەی و لە خەڵکەکە نزیك بووەوە و گەیشتە سەر جەستەی زاپاتا، بزەی تەوس ئامێز لێوانی لەیەك ترازاند و گوتی:

ـ ئەمانە دەیانەوێ کێ فریو بدەن. ئەم جەستەیە رەنگە هەموو کەسێ بێ. تەنها زاپاتا نییە، هەرگیز نابێ جەستەی زاپاتا بێ.

یەکێ لە گەنجەکان گوتی:

ـ دڵنیایت؟

لازارۆ گوتی:

ـ من لەم ساڵانەی دواییدا شان بەشانی زاپاتا دەجەنگیم بە چاکی دەیناسم.

ئەم پیاو کوژانە ناتوانن من فریو بدەن.

گەنجەکە، بەنیشانەی سەلماندنی قسەکانی چەند جارێ سەری خۆی راتەکاند و گوتی:

ـ تۆ راست دەکەی، ئەوان ناتوانن هیچ کاتێ شکست بە ئەمیلیانۆ زاپاتا بدەن چونکە هیچ کاتێ ناتوانرێ جڵەوی رووباری خرۆشاو بگیرێ و بای سەرشێت رام کرێ.

لازارۆ بەدەنگێ کە چاوەڕوان نەدەکرا لەم پیرەوە هەند توندو ڕێك بێ ببیسترێ گوتی:

ـ ئەو رووباری خرۆشان بای سەرشێت نییە، ئەو ئینسانە وەکو ئێمە، لەگەڵ ئەمانەشدا دوژمنەکانی هەرگیز ناتوانن بەسەریا زاڵ بن،

پاشان گۆچانەکەی بەرز کردەوە و ئیشارەتی بۆ گردەکان کرد و گوتی:

ـ ئەو لەنێوان ئەو گردە دووردەستانەدایە، ئەگەر جارێکی دی پێویستمان بەو بێ بێگومان ڕووەو ئێمە هەنگاو دەنێ.

وردە وردە دنیا تاریك دەبوو، هەتاو لە ئاسۆدا ون دەبوو پیاوە گەنجەکە وەك حاڵ گرتوویێك چاوانی بڕیبووە گردە ئەرخەوانییەکان، کە تریفە کزەکەی مانگ نادیاری پێ بەخشیبوون، بە ئاسپایی گوتی:

بەڵێ ئەو لەوێدایە، لەو کێوانەدا

چاوەڕێی ڕۆژی ڕاپەڕینە!